

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE
FAKULTA BEZPEČNOSTNĚ PRÁVNÍ

Katedra veřejného práva

Ústavní soud České republiky

Bakalářská práce

Constitutional Court of the Czech Republic
Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE
JUDr. Mgr. Petr Kroupa, Ph.D.

AUTOR PRÁCE
Šimon Párecký

PRAHA
2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce na téma „Ústavní soud České republiky“ je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze dne 14. 3. 2023

Šimon Párecký

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval panu JUDr. Mgr. Petru Kroupovi, Ph.D. za trpělivost a vstřícnost při vedení mé bakalářské práce. Dále děkuji své rodině za neochvějnou podporu ve studích.

ANOTACE

Práce se zabývá Ústavním soudem České republiky jakožto orgánem soudního typu, který zajišťuje kontrolu a ochranu ústavnosti. První část práce je věnována samotnému ústavnímu soudnictví v systému soudní moci a předmětu ústavního práva. Dále se práce věnuje pojmu dělby moci v systému České republiky, rozložení složek moci a pozice Ústavního soudu v tomto členění. Ve třetí části práce pojednává o samotné instituci a jejím historickém vývoji, kde je nastíněn jak historický vývoj ústavního soudnictví v českých zemích, tak okrajově i v zahraničí. Práce se v druhé polovině zabývá především aktuálním dění u Ústavního soudu České republiky, kde je současně tato problematika provázána s věcnou a právní stránkou jmenování předsedy, místopředsedů a soudců.

KLÍČOVÁ SLOVA

Ústavní soud České republiky * soudní moc * dělba moci * ústavní soudnictví * ústavní právo * jmenování * ochrana ústavnosti * Ústava České republiky

ANNOTATION

The thesis deals with the Constitutional Court of the Czech Republic as a judicial-type body that ensures control and protection of constitutionality. The first part of the work is devoted to the constitutional judiciary itself in the system of judicial power and the subject of constitutional law. Then the thesis deals with the concept of the separation of powers in the system of the Czech Republic, the distribution of the branches of power and the position of the Constitutional Court in this division. The third part of the thesis deals with the institution itself and its historical development, outlining the historical development of the constitutional judiciary in the Czech lands and, marginally, abroad. The second half of the thesis deals mainly with the current events surrounding the Constitutional Court of the Czech Republic, where this issue is at the same time intertwined with the substantive and legal aspect of the appointment of the President, Vice-Presidents and judges of the Constitutional Court of the Czech Republic.

KEYWORDS

Constitutional Court of the Czech Republic * judicial power * separation of powers * constitutional justice * constitutional law * appointment * protection of constitutionality * Constitution of the Czech Republic

Obsah

1. Úvod	6
2. Ústavní soudnictví v systému soudní moci České republiky	8
2.1. Pojem a předmět ústavního práva.....	9
2.2. Dělbba moci v systému České republiky.....	12
2.2.1. Moc zákonodárná.....	13
2.2.2. Moc výkonná.....	14
2.2.3. Moc soudní.....	19
3. Ústavní soud České republiky	21
3.1. Postavení Ústavního soudu v soudní soustavě České republiky.....	22
3.2. Historický vývoj ústavního soudnictví (nejen) v českých zemích.....	25
3.2.1. V dobách Rakouska-Uherska.....	26
3.2.2. V dobách první republiky.....	27
3.2.3. V době poválečné a totalitního komunistického režimu.....	28
3.2.4. V době po roce 1989.....	29
4. Zákon o Ústavním soudu České republiky	31
4.1. Zásadní novely.....	33
5. K současné problematice jmenování předsedy Ústavního soudu	36
5.1. Jmenování předsedy, místopředsedů a soudců Ústavního soudu České republiky a jeho zákonná úprava.....	36
5.1.1. Politické vlivy.....	39
5.1.2. Aktuální problematika týkající se jmenování předsedy Ústavního soudu České republiky.....	41
6. Závěr	46
7. Seznam použité literatury	48
7.1. Komentáře, monografie, sborníky, učebnice.....	48
7.2. Právní předpisy a judikatura.....	49
7.3. Ostatní zdroje.....	50

1. Úvod

Specializovaná soudní instituce, která stojí mimo systém obecných soudů, jejímž úkolem je zejména chránit ústavnost, základní práva a svobody, které vyplývají z ústavního zákona č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky, v posledním znění (dále jen „Ústava České republiky“), usnesení Předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále jen „Listina základních práv a svobod“) a současně z dalších ústavních zákonů České republiky. Jedna z mnoha definic Ústavního soudu České republiky. Právě tímto soudním orgánem ochrany ústavnosti se budu ve své bakalářské práci zabývat.

Předně je důležité vymezit, kde má tento soudní orgán své pole působnosti. Dělbá moci hraje v demokratickém právním státě prim a je tedy nezbytné, aby zde měl své místo i Ústavní soud České republiky. I přesto, že tato specializovaná soudní instituce stojí mimo soustavu obecných soudů, patří do soudní moci ve smyslu složek dělby moci. Jejím úkolem je mimo jiné fungovat jako jeden z článků v principu brzd a rovnováh. Funguje jako kontrolní orgán, který dohlíží nad mocí výkonnou a zákonodárnou, kdy ze svého postavení přezkoumává nejen obsah jejich rozhodování (soulad s ústavním pořádkem České republiky), ale i jejich rozsah působnosti (zda nepřesahují své pravomoci). To však platí i pro soudní moc, kde je v jistém slova smyslu nadřazen vůči obecným soudům, a to proto, že je přezkumným orgánem *sui generis* (viz dále).

Zárodky ústavního soudnictví lze spatřovat, s trochou nadsázky, již ve starověkém Římě. Od té doby prošlo samozřejmě řadou významných změn a dovolím si konstatovat, že k lepšímu. Vývoj byl zaznamenán zejména v pojetí svobody a demokratického právního státu. Tento vývoj byl přerušen pouze za doby války, nacistické okupace a na nejdelší a nejbolestivější dobu komunistické diktatury. Ústavní soudnictví fakticky od roku 1948 do roku 1989 neexistovalo a bylo de facto zničeno. K nápravě došlo hned po Sametové revoluci a po relativně krátkých fungováních například Ústavního soudu Československé federace byl založen současný Ústavní soud České republiky.

Se vznikem Ústavního soudu České republiky se pojí mnoho významných dokumentů, ale svou pozornost si zaslouží zákon, který upravuje organizaci, strukturu, postavení funkcionářů, otázky kárné odpovědnosti soudců či samotné řízení a druhy řízení u Ústavního soudu. Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, nabyl účinnosti i platnosti již v roce 1993 a od té doby byl mnohokrát novelizován, aby vyhovoval dobovým a současným požadavkům. V práci si dovoluji krátce rozebrat ty nejdůležitější, mezi které bez pochyby patří tzv. euronovela a právní normy s ní spojené.

V poslední části své práce se zaměřím na aktuální dění okolo Ústavního soudu České republiky. Během psaní této práce se u Ústavního soudu České republiky vyskytlo téma, které začalo českou společností rezonovat. Tím bylo zamýšlené jmenování nového předsedy Ústavního soudu České republiky dosluhujícím prezidentem republiky Milošem Zemanem. V této části se zaměřím jak na právní a věcnou problematiku, tedy na jmenování předsedy a místopředsedů Ústavního soudu České republiky, tak na výroky a komentáře ústavních činitelů, odborné veřejnosti a samotných ústavních soudců na tento uvažovaný krok prezidenta republiky.

2. Ústavní soudnictví v systému soudní moci České republiky

Pojem ústavní soudnictví lze charakterizovat jako „specifické oprávnění soudního orgánu závazně rozhodovat o ústavnosti normativních a individuálních právních aktů a postupů veřejné moci“.¹ Dále lze vymezit ústavní soudnictví jako „činnost směřující k ochraně zachování ústavy (a ústavních zákonů) a kontrole jejího dodržování, prováděnou státními orgány soudního typu zpravidla na základě kvalifikovaného podnětu“.²

Již z těchto definic vyplývá, že v České republice funguje orgán soudního typu se specifickým oprávněním rozhodovat o ústavnosti jako celku a kontrole jejího dodržování. Jedná se o Ústavní soud České republiky, který na základě již zmíněného kvalifikovaného podnětu dohlíží na dodržování ústavnosti a její samotnou ochranou. Kvalifikovaným podnětem se rozumí ústavní stížnost.

Lze současně konstatovat, že se jedná o orgán soudního typu specializovaný a koncentrovaný. Specializovaný z důvodu výlučného ústavního přezkumu zákonů. Jinými slovy zde neexistuje žádný jiný orgán, soudního ani jiného typu, který by mohl přezkoumávat ústavnost veškerých zákonů. Koncentrovaný je z toho důvodu, že existuje pouze jedna instituce, která je nadána výše zmíněnými pravomocemi.

Pro základ a určení místa Ústavního soudu České republiky je esenciální článek 83 Ústava České republiky: „*Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti*“. Tímto je vymezena ona zvláštní funkce označená jako „ochrana ústavnosti“. Nositelem je samozřejmě Ústavní soud České republiky, který v rámci své činnosti aplikuje ústavní normy jako základní měřítko pro hodnocení konkrétního případu.³

¹ DOSTÁL, Martin. *Ústavní soud České republiky v letech 1993-2000: podstata ústavního soudnictví, procesní úprava, základní ústavněprávní doktríny a významné judikáty prvního Ústavního soudu ČR*. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-462-5, s. 16.

² SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústavní soudnictví*. 2. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Právní instituty. ISBN 80-7179-694-8, s. 5.

³ FILIP, Jan, HOLLÄNDER, Pavel a ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Zákon o Ústavním soudu: komentář*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Beckova edice komentované zákony. [online]. Praha: C.H. Beck, 2007. [cit.

2.1. Pojem a předmět ústavního práva

Při rozboru ústavního práva je zásadní zabývat se jeho pojetím ve smyslu soukromého a veřejného práva. Již z římského práva známe toto členění, a to zejména díky římskému právníkovi Ulpiánovi (170-228 n. l.). Ten zastával myšlenku, že to, co je spjato s postavením republiky, je právo veřejné a to, co se týká individuálních zájmů, je právo soukromé. Je však potřeba zdůraznit, že samotné rozřazení na právo soukromé a veřejné není ničím definitivním a jasně daným. Velmi důležitým aspektem je ekonomická a společenská situace v dané době. Pro příklad si lze představit autoritativní režim, který i na úkor soukromoprávních subjektů její zájmy absorbuje, naproti tomu u liberálních režimů vybudované na základech právního demokratického státu dominuje právo soukromé.⁴

Za univerzální definice, které jsou pro danou dobu a v demokratickém právním státě jako je Česká republika přiléhavé, považuji tyto. Soukromé právo se vyznačuje úpravou práv soukromých osob, stejně tak jako jejich vzájemné vztahy. Pro veřejné právo je charakteristická úprava postavení veřejných osob, stejně tak jako jejich vzájemné vztahy a současně úprava k osobám soukromého práva.⁵ Veřejné právo se také vyznačuje znaky jako je hierarchizace, kde nejvyšší složkou je samo sebou stát nad jinými veřejnými institucemi a ty jsou zase nadřazeny nad osobami soukromého práva.⁶ Mezi znaky soukromého práva lze zařadit rovnost a nezávislost mezi nimi.⁷

Odborná veřejnost považuje ústavní právo za právo státní⁸ či politické⁹. Lze však souhlasit s profesorem Klímou, který ústavní právo považuje za

2023-06-02]. ISBN 978-80-7179-599-5. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembqg5pwk232geydc&tocid=nnptembqg5pwk232geydc>, s. V, s. XI.

⁴ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4, s. 28.

⁵ Tamtéž, s. 28.

⁶ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4, s. 29.

⁷ Tamtéž, s. 29.

⁸ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4, s. 32.

přiléhavé a správné označení, a to zejména z toho důvodu, že „*rozsah ústavněprávní úpravy je formálně legislativně i věcně předmětově podstatně širší než jenom systém státní moci.*“¹⁰

Pojem ústavního práva se snaží definovat mnoho odborníků a je na něj mnoho rozdílných názorů. V univerzálním pojetí bych zmínil následující:

- Politické – jedná se o určitou politickou organizaci společnosti, strukturu mocenských prostředků, organizaci veřejné moci. Aplikace práva na úpravu politických institucí a současně se jedné o středobod v politických zájmech.¹¹
- Historicko-genetické – je nerozlučně spjata s novou etapou vládnutí, a to je moderní státnost, která vznikla s revolučním vývojem zejména po Velké francouzské revoluci ve Francii.¹²
- Etatistické – vztahy, které vznikají při výkonu státní moci. Jedná se tedy o státní právo založené na učení o státu.¹³
- Normativně-právní – právní vztahy jsou výlučně definovány normami ústavy nebo normami stejné právní síly.¹⁴
- Věcně předmětové – upravuje postavení člověka ve státu a společnosti, základy státních orgánů a samospráv, stejně tak jako společenského zřízení.¹⁵

Z výše uvedeného je zřetelné, že ústavní právo vzniklo zejména proto, aby byla stanovena pravidla pro státní orgány, samosprávu, politické subjekty či fyzické osoby. Dále tento vývoj souvisí s rozvojem demokratického právního státu a pojetí svobody.¹⁶

⁹ ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Ústavní stížnost*. Praha: Leges, 2018. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-301-8, s. 22.

¹⁰ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4, s. 33.

¹¹ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4, s. 34.

¹² Tamtéž, s. 34.

¹³ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4, s. 35.

¹⁴ Tamtéž, s. 35.

¹⁵ Tamtéž, s. 35.

¹⁶ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4, s. 35.

Principy a druhy vztahů ve společnosti formují předmět ústavního práva. Jedná se tedy o hodnotovou a právně formulovatelnou oblast společenských vztahů, které jsou uspořádány do několika skupin:

- I. Základy veřejné moci – suverenita lidu, kontrolovatelnost, politicko-soutěžní charakter. Postavení a jednání v mezinárodních společenstvích, kdy je potřeba úprava nejen suverenity interní, ale i externí. Forma státní moci (unitární, republikánská, federace, konfederace,...) a vlády (monarchie, republiky,...). Způsob rozhodování orgánů veřejné moci (zákonodárné, výkonné,...), legitimity a odpovědnosti těchto orgánů.¹⁷
- II. Ústavní orgány moci – instituce a jejich ustanovování, struktura či odpovědnost.¹⁸
- III. Základy společenské samosprávy – politické, teritoriální, náboženské, profesní a jiné.¹⁹
- IV. Uznání a vymezení svobody jednotlivce – základní práva a svobody zaručené a garantované veřejnou mocí.²⁰
- V. Základy politické demokracie – volná soutěž politických stran.²¹
- VI. Základy systému spravedlnosti – princip, zásady, organizace, činnost soudní moci.²²
- VII. Ústavněprávní symbolika – národně ústavní tradice vycházející z historických a národních symbolů (například erby, vlajky, pečeti, standarty země, znaky a jiné).²³

¹⁷ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4, s. 36.

¹⁸ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4, s. 37.

¹⁹ Tamtéž, s. 37.

²⁰ Tamtéž, s. 37.

²¹ Tamtéž, s. 37.

²² Tamtéž, s. 37.

²³ Tamtéž, s. 37.

2.2. Dělbá moci v systému České republiky

Dělbá moci (angl. *separation of powers*, fr. *séparation de pouvoirs*, něm. *Gewaltenteilung*) je princip politického uspořádání, který rozlišuje trojí typ moci ve státě²⁴, a to moc zákonodárnou (legislativní), moc výkonnou (exekutivní) a moc soudní (justiční).

Tyto složky moci mají být na sobě nezávislé, i když v praxi zde funguje určitá forma spolupráce, a i když jsou oddělené, mají se navzájem kontrolovat. To funguje na tzv. principu brzd a protivah (ang. *checks and balances*, fr. *freins et contrepoids*, něm. *Hemmungen und Gegengewichte*), který zajišťuje, aby žádná ze složek státní moci nezískala převahu nad těmi ostatními – tedy nedošlo k narušení dělby moci, k ohrožení demokratické povahy politického zřízení České republiky, má zamezit samotným tendencím ke koncentraci moci, bránit libovůli státní moci a zamezit jejímu zneužití – a tím vším chránit jednotlivce.²⁵

Výše nastíněné dělení není jediným, dělbu moci lze taktéž chápat ve smyslu horizontálním a vertikálním. U horizontálního dělení se jedná o dělbu mezi nejvyššími ústavními orgány a vertikálního jako dělení kompetencí ve vztahu k vládě či orgánů územně samosprávných celků.²⁶ K zákonné úpravě lze zmínit článek 2 odstavec 1 Ústavy České republiky, která stanovuje složky moci a současně uvádí zdroj, ze které státní moc vychází, tou je lid.

Forma vlády České republiky je diskontinuitní, a to ve vztahu k formám vlády předcházející.²⁷ Ústava České republiky ani jednu ze složek moci generálně nepreferuje, což je velká změna od pojetí dřívějších principů, kdy úplnou moc zastávaly zastupitelské sbory (Národní rada, Federální

²⁴ DAVID, Roman. *Politologie: základy společenských věd*. 6., přeprac., dopl. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2007. ISBN 978-80-7182-239-4, s. 141.

²⁵ Tento princip Ústavní soud České republiky judikuje konstantně, např. v nálezech: Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 18. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 7/02, publikován pod č. 349/2002 Sb., [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=PI-7-02_1. Nebo například Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 28. 6. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 24/04, publikován pod č. 327/2005 Sb., [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=PI-24-04>.

²⁶ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4, s. 484.

²⁷ Jako tomu bylo například u formy vlády Československé federativní republiky.

shromáždění,...).²⁸ I tak je Parlament České republiky stěžejním orgánem v soustavě dělby moci, a to proto, že má přímý mandát lidu, je nadán mocí zákonodárnou a rozhoduje o složení většiny ostatních složek moci. Lze tedy souhlasit s tvrzením, že forma vlády v České republice je typem parlamentní formy vlády.²⁹

2.2.1. Moc zákonodárná

Parlament České republiky je tvořen dvěma komorami, a to Poslaneckou sněmovnou a Senátem. Tyto orgány tvoří moc zákonodárnou. Poslanecká sněmovna je tvořena 200 poslanci s funkčním čtyřletým obdobím. Senát je složen z 81 senátorů, kteří jsou voleni na dobu šesti let, přičemž zde dochází každé dva roky k parciální obměně třetiny z nich.³⁰

Moc zákonodárnou upravuje článek 15 až 53 Ústavy České republiky. Návrh na zrušení zákona nebo jeho jednotlivých ustanovení je oprávněna podat skupina poslanců (41 poslanců, pokud se jedná o zrušení zákona nebo jeho jednotlivých ustanovení dle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy České republiky³¹; anebo 25 poslanců, pokud se jedná o zrušení zákona nebo jeho jednotlivých ustanovení dle čl. 87 odst. 1 písm. b) Ústavy České republiky³²) dle § 64 odst. 1 písm. b) a odst. 2 písm. b) zákona o Ústavním soudu.

Tím samým právem jsou nadáni senátoři, u kterých se liší pouze počet potřebný pro podání návrhu na zrušení zákona nebo jeho jednotlivých ustanovení. V případě podání dle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy České republiky by muselo nejméně 17 senátorů podat návrh, přičemž u zrušení zákona

²⁸ KLÍMA, Karel. Ústavní právo. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4, s. 486.

²⁹ KLÍMA, Karel. Ústavní právo. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4, s. 489.

³⁰ KLÍMA, Karel. Ústavní právo. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4, s. 490.

³¹ V tomto případě se jedná o zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem.

³² V tomto případě se jedná o zrušení jiných právních předpisů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem nebo zákonem.

nebo jeho jednotlivých ustanovení dle čl. 87 odst. 1 písm. b) Ústavy České republiky je počet ještě nižší, a to nejméně 10 senátorů.

Ve vztahu k Parlamentu z hlediska dělby moci Ústavní soud České republiky judikoval následující: „*Ústavní soud je příslušný posuzovat za jistých okolností ústavnost jednotlivých etap zákonodárného procesu, včetně usnesení, přijatých v jeho rámci, může tak ale činit pouze v rámci kompetencí, daných mu Ústavou. Je pravdou, že Ústavní soud vystupuje jako "strážce ústavnosti". Je ovšem současně institucí působící v právním státě, založeném na dělbě moci mezi orgány legislativy, exekutivy a soudními, jejichž pravomoci musí být vzájemně přesně vymezeny a ohraničeny.*“³³

2.2.2. Moc výkonná

Článek 54 až 80 Ústavy České republiky upravuje moc výkonnou, která se skládá ze tří orgánů – prezident republiky, vláda a státní zastupitelství.³⁴ I přes dělení, které zastává pan profesor Klíma, je zapotřebí zdůraznit, že Ústava České republiky je v Hlavě třetí v základu dělena pouze na články pojednávající o prezidentu republiky (články 54 až 66) a na články o vládě (články 67 až 78). Článek 79 však pojednává o ministerstvech a jiných správních úřadech a v článku 80 je ukotveno státní zastupitelství. Tedy tyto orgány státu jsou v Hlavě třetí Ústavy České republiky ukotveny pod články upravující vládu.

Prezident republiky je hlavou státu, který zastupuje stát navenek a je volen v přímých volbách. Z výkonu své funkce není odpovědný. Práva a povinnosti náležející prezidentu republiky upravují články 62, 63 a 64 Ústavy České republiky.³⁵

³³ Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 25. 1: 2002, sp. zn. II. ÚS 21/02, publikován pod č. U 3/25 SbNU 353, [cit. 2023-02-05]. Dostupný z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=2-21-02>.

³⁴ KLÍMA, Karel. Ústavní právo. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4, s. 507.

³⁵ V těchto článcích je taxativně vymezeno, jaká práva a povinnosti prezidentu republiky z jeho funkce plynou. Z článku 62 Ústavy České republiky vyplývá, že prezident republiky: a) *jmenuje a odvolává předsedu a další členy vlády a přijímá jejich demisi, odvolává vládu a přijímá její demisi, b) svolává zasedání Poslanecké sněmovny, c) rozpouští Poslaneckou sněmovnu, d) pověřuje vládu, jejíž demisi přijal nebo kterou odvolal, vykonáváním jejích funkcí prozatímně až do*

Vláda je definována jako vrcholný orgán moci výkonné³⁶ a v Ústavě České republiky je upravena v člancích 67 až 79. Je tvořena předsedou vlády, místopředsedou vlády a ministry jednotlivých ministerstev.³⁷

V článku 80 Ústavy České republiky je ukotveno státní zastupitelství, které jakožto státní orgán zastupuje veřejnou žalobu v trestním řízení. Státní zastupitelství taktéž vykonává dozor nad dodržováním právních předpisů, a to v místech souvisejících s omezením osobní svobody. Například tedy v místech, kde jedinec vykonává trest odnětí svobody, výkon vazby či ochranného léčení, současně také vykonává zákonný dohled nad ochrannou a ústavní výchovou. Jedná se o orgán zvláštní a nezastupitelný, lze také konstatovat, že není považován za typický orgán moci výkonné.³⁸ Avšak lze současně souhlasit s názorem profesora Klímy, který uvádí, že státní zastupitelství je přímo zařazeno do systému výkonu spravedlnosti a ministr spravedlnosti je nadřízen nejvyššímu státnímu zastupitelství a vykonává nad ním dohled.

Ve vztahu k dělbě moci a výkladu čl. 79 odst. 3 Ústavy České republiky vyslovil Ústavní soud svůj názor ve svém nálezu Pl. ÚS 52/03 ze dne 20. 10. 2004 následně: „*Státní moc v České republice je založena na určitém konkrétním modelu dělby moci (čl. 2 odst. 1 Ústavy). Vzájemné vztahy mezi*

jmenování nové vlády, e) jmenuje soudce Ústavního soudu, jeho předsedu a místopředsedy, f) jmenuje ze soudců předsedu a místopředsedy Nejvyššího soudu, g) odpouští a zmírňuje tresty uložené soudem a zahlazuje odsouzení, h) má právo vrátit Parlamentu přijatý zákon s výjimkou zákona ústavního, i) podepisuje zákony, j) jmenuje prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu, k) jmenuje členy Bankovní rady České národní banky. Dále z článku 63 Ústavy plyne, že prezident republiky: a) zastupuje stát navenek, b) sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy; sjednávání mezinárodních smluv může přenést na vládu nebo s jejím souhlasem na její jednotlivé členy, c) je vrchním velitelem ozbrojených sil, d) přijímá vedoucí zastupitelských misí, e) pověřuje a odvolává vedoucí zastupitelských misí, f) vyhlašuje volby do Poslanecké sněmovny a do Senátu, g) jmenuje a povyšuje generály, h) propůjčuje a uděluje státní vyznamenání, nezmocní-li k tomu jiný orgán, i) jmenuje soudce, j) nařizuje, aby se trestní řízení nezačalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo, k) má právo udělovat amnestii. A v neposlední řadě prezident republiky dle článku 64: (1) Prezident republiky má právo účastnit se schůzí obou komor Parlamentu, jejich výborů a komisí. Udělí se mu slovo, kdykoliv o to požádá. (2) Prezident republiky má právo účastnit se schůzí vlády, vyžádat si od vlády a jejich členů zprávy a projednávat s vládou nebo s jejími členy otázky, které patří do jejich působnosti.

³⁶ KLÍMA, Karel. Ústavní právo. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4, s. 514.

³⁷ Celkem se jedná o 8 ministerstev: Ministerstvo vnitra, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo financí, Ministerstvo obrany, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo zahraničních věcí.

³⁸ KLÍMA, Karel. Ústavní právo. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4, s. 519.

jednotlivými mocemi jsou Ústavou konstruovány tak, aby vytvářely komplexní systém pojistek a vyvažování. Takový systém je v praxi realizován prostřednictvím různých způsobů legitimace státních orgánů, způsobů jejich kreování, rozsahu a obsahu pravomocí a kompetencí, jimiž jsou státní orgány nadány. Při posuzování rozsahu a obsahu pravomocí jednotlivých státních orgánů z ústavněprávních hledisek je proto třeba je vždy poměřovat právě systémem pojistek a vyvažování, tedy v širší perspektivě principem dělby moci.

Jednou z klíčových oblastí, v nichž je princip dělby moci reflektován, je sféra rozdělení normotvorných pravomocí mezi zákonodárnou a výkonnou moc. Zatímco zákonodárná moc je nadána obecnou pravomocí k tvorbě právních norem, moc výkonná je v oblasti normotvorné Ústavou omezena toliko k tvorbě odvozených, sekundárních právních předpisů, je-li k tomu mocí zákonodárnou výslovně zmocněna, přičemž je to zákonodárce, který stanoví moci výkonné rámeček a obsahové meze normotvorby.

Podle čl. 79 odst. 3 Ústavy mohou ministerstva, jiné správní úřady a orgány územní samosprávy vydávat na základě a v mezích zákona právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny.

Podle Ústavního soudu je nutné trvat na rozlišování pravomocí a kompetence. Pravomocí státního orgánu je třeba chápat samotnou realizaci státní moci v příslušné formě (tj. ve formě normotvorné nebo individuálně rozhodovací), zatímco kompetence jsou již zcela konkrétním věcným vymezením otázek realizovaných v procesu výkonu pravomocí. Pod tímto úhlem pohledu je třeba vykládat čl. 79 odst. 3 Ústavy, a to tak, že pravomoc ministerstev a jiných správních úřadů, popřípadě orgánů územní samosprávy, vydávat odvozené sekundární právní předpisy je založena právě již čl. 79 odst. 3 Ústavy. Jedná se o právní normu, která v obecné rovině zakládá pravomoc orgánů exekutivy k tvorbě sekundárních právních norem za podmínky, že realizace této pravomocí je konkretizována v zákoně ve vztahu k určité kompetenci (k určité zákonem vymezené části výkonu státní moci). Jinými slovy, pravomoc exekutivy vydávat podzákonné právní normy je založena přímo v Ústavě, nikoliv v úpravě zákonné. Zákonné zmocnění, které odpovídá požadavkům uvedeným v čl. 79 odst. 3 Ústavy, je pak naplněním této pravomocí co do rozsahu a obsahu (kompetence).

Důvodem zakotvení této pravomoci přímo v Ústavě je skutečnost, že se jedná o klíčovou otázku dělby moci mezi mocí legislativní a exekutivní v oblasti normotvorné. Ustanovení čl. 79 odst. 3 Ústavy tak na jedné straně vytváří pravomoc exekutivy k odvozené normotvorbě a stanoví tak vlastně její limity ve vztahu k moci zákonodárné, na druhé straně je třeba toto ustanovení vnímat tak, že rovněž poskytuje ochranu moci výkonné před protiústavními zásahy ze strany moci zákonodárné. Dovedeno do důsledku, pokud by normotvorná pravomoc exekutivy byla konstituována toliko zákonem, byla by v přímé dispozici zákonodárce, čímž by moc zákonodárná sama o sobě mohla zasahovat do pravomoci orgánů moci výkonné, například tak, že by takovou pravomoc exekutivě zcela odňala. Koncepce obsažená v Ústavě však počítá s tím, že zákonodárce formou obyčejných zákonů tuto pravomoc nevytváří, naopak mu Ústava pouze svěřuje možnost exekutivu zmocnit v konkrétním případě k její realizaci v podobě konkrétní kompetence. Tuto kompetenci (ve smyslu věcného vymezení otázek realizovaných v procesu výkonu pravomoci) je pak konkrétní exekutivní orgán povinen realizovat na základě a v mezích zákona, který jej k vytvoření sekundární právní normy zmocnil.“³⁹

Co se týče státního zastupitelství a jeho postavení, Ústavní soud se k němu taktéž vyjádřil a podporuje názor pana profesora Klímy: „*Postavení státního zastupitelství, zejména v přípravném řízení, a jeho procesní vztahy k obviněnému (obžalovanému) jsou však výrazně jiné než procesní vztahy mezi účastníky řízení před obecnými soudy a obecnými soudy samotnými a opačně. Zatímco od odsuzujících rozhodnutí obecných soudů se v trestních věcech, v jejich postavení (zcela) nezávislých orgánů soudní (veřejné) moci, zákonem vyžaduje - stručně vyjádřeno - dosažení lidsky dosažitelné jistoty, že inkriminovaný skutek se stal [§ 226 písm. a) tr. ř.] a že to byl obžalovaný, který jej spáchal [§ 226 písm. c) tr. ř.], a k tomuto účelu a cíli se vztahuje řada dalších ústavně chráněných zásad, postavení státního zastupitelství naproti tomu je potud odlišné, že již zmíněné procesní vztahy jsou jednak ovlivněny prvky zřetelně inkvizičními, jednak, a to především, tím, že k podání obžaloby*

³⁹ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. Pl. ÚS 52/03, publikován pod č. 568/2004 Sb., [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=pl-52-03>.

(vznesení obvinění) podle zákona zcela postačí důvodné podezření, že inkriminovaný skutek, který je státním zastupitelstvím pokládán za trestný čin, se stal, a že zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že jeho pachatelem je určitá osoba (§ 160 odst. 1 tr. ř.), později obviněný či obžalovaný (§ 176 odst. 1 tr. ř.).

Toto, na rozdíl od ústavního postavení obecných soudů, odlišné postavení státního zastupitelství zároveň odůvodňuje odlišné pravomoci, jimiž státní zastupitelství v trestním řízení a zejména pak v přípravném řízení disponuje, a procesní práva a povinnosti, která z nich vyplývají; jestliže nadto je státnímu zastupitelství ústavně přikázáno zastupovat veřejnou žalobu v trestním řízení [čl. 80 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jen "Ústava")], je zřejmé, že státní zastupitelství není vybaveno nestranností v takovém slova smyslu, jako je tomu u obecných soudů, a že v důsledku toho mu nelze upřít právo na vlastní (procesní a vyšetřovací) taktiku; proto také po státním zastupitelství jako žalobci a zástupci státu nelze vyžadovat, aby zejména v přípravném řízení stíhaného seznamovalo s důkazní situací tak, jak se v tom kterém okamžiku (fázi) přípravného řízení jeví, případně jak a z jakých důvodů ji hodnotí, a vyjasňovalo tak předčasně (do okamžiku skončení vyšetřování) své bližší či vzdálenější procesně-taktické záměry (cíle). Postavení státního zastupitelství jako žalobce, jemuž přísluší dbát zájmů státu, však nikterak neznamena, že by ve svém postupu, zejména tam, kde je mu zákonem svěřena dozorcí činnost nad zákonností přípravného řízení (§ 174 odst. 1 tr. ř.) nebo pravomoc rozhodnout o podané stížnosti, bylo státní zastupitelství oprávněno k libovůli, jíž se zpravidla rozumí svévole v rozhodování či v provedeném postupu, tedy k rozhodování bez bližších kritérií či alespoň zásad odvozených jím z právní normy. Této nestrannosti státního zastupitelství dává procesní předpis výraz tím, že mu svěřuje - mimo jiné - ve vybraných věcech (§ 141 odst. 1 a 2 tr. ř.) právo a povinnost přezkumu všech výroků napadeného usnesení (§ 147 odst. 1 tr. ř.), ;příp. právo rušit nezákonná nebo neodůvodněná rozhodnutí [§ 174 odst. 2 písm. c) tr. ř.] s tím, že takto vydané rozhodnutí státní zastupitelství zákonem stanoveným způsobem odůvodní [§ 134 odst. 1 písm. d) a odst. 2 tr. ř.].

Posléze uvedenému požadavku zákona nelze podle přesvědčení Ústavního soudu rozumět jinak, než že státní zastupitelství v odůvodnění svého rozhodnutí rozhodovací důvody natolik vyloží, že z nich bude patrný rozsah provedeného přezkumu a zejména - alespoň podstatným způsobem - vysvětleno, proč materie stížnosti zůstala rozhodnutím o ní nedotčena, příp. z jakých důvodů bylo napadené rozhodnutí změněno či nahrazeno rozhodnutím vlastním. Jde o povinnost, která se úzce dotýká nejen procesní čistoty řízení, ale také práva na obhajobu, které je ústavně zaručeno od samého počátku řízení (§ 37 odst. 2 Listiny); řečeno jinými slovy, při absenci jiného plně nestranného institutu soudcovského typu (kupř. vyšetřujícího soudce) jde o procesní zábranu, která by - z pozice stíhaného - měla bránit překvapivým nebo dokonce obmyslným rozhodnutím veřejné moci, kterou státní zastupitelství v trestním řízení disponuje a která téměř vždy stíhaného rozličným způsobem a v různém rozsahu zatěžuje. Dostatečnost odůvodnění rozhodnutí, které státní zastupitelství vydává, je proto nejen plněním zákonem stanovených požadavků, ale nadto je také výrazem ústavnosti, na níž jsou principy trestního řízení založeny (čl. 36 odst. 1 Listiny).“⁴⁰

2.2.3. Moc soudní

V Hlavě čtvrté Ústavy České republiky je upravena moc soudní jakožto jedna ze složek moci státu. Společným rysem soudní moci je její nestrannost a nezávislost, tyto rysy jsou ukotveny v člancích 81 a 82 Ústavy České republiky. Nestrannost a nezávislost jsou nezbytné podmínky pro naplnění článku 36 odstavec 1 Listiny základních práv a svobod.⁴¹

Naplnění základního práva na spravedlivý proces je stěžejním pilířem pro fungování demokratického právního státu. Za garanci této nezávislosti lze

⁴⁰ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 3. 7. 2003, sp. zn. III.ÚS 511/02, publikován pod č. N 105/30 SbNU 471, [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=3-511-02>.

⁴¹ A tou je, že každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.

považovat neodvolatelnost, nesesaditelnost a nepřeložitelnost jednotlivých soudců. Další garancí je již výše zmíněná oddělitelnost od ostatních složek moci.

V souvislosti s výkonem funkce soudce či při výkonu této funkce jsou trestné činy soudců stíhatelné pouze se souhlasem prezidenta republiky. Jedná se tedy o trestněprávní imunitu soudců.⁴² Tato omezená imunita⁴³ je zakotvena v § 76 odstavec 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů v posledním znění (dále jen „zákon o soudech a soudcích“) následovně: *„Pro činy spáchané při výkonu funkce soudce nebo v souvislosti s výkonem této funkce lze soudce trestně stíhat nebo vzít do vazby jen se souhlasem prezidenta republiky.“*

⁴² RYCHETSKÝ, Pavel et al. *Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky : komentář*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2015. [cit. 2023-02-06]. ISBN 978-80-7478-809-3. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/46250/1/2/komentar-wkcr-c-1-1993-sb-ustava-ceske-republiky-komentar>.

⁴³ Překážka k trestnímu postihu.

3. Ústavní soud České republiky

Ústavní soud České republiky byl zřízen samotnou Ústavou České republiky. Jakožto orgán ochrany ústavnosti je nezastupitelný v systému dělby moci, alespoň tomu tak je v demokratickém právním státu. I přesto, že rozhoduje v plénu a senátech, není zde žádná vertikální struktura, jedná se tedy o monolitní orgán soudního typu. Ochranu ústavnosti, kterou Ústavní soud na základě Ústavy a zákona o Ústavním soudu vykonává, lze chápat jako ochranu právního prostoru a souhrn právních prostředků. Právní prostor je definován jako okruh věcí, v nichž je rozhodováno. Zatímco souhrn prostředků lze definovat jako nástroje, jimiž Ústavní soud rozhoduje a udržuje dohled nad ústavně zaručenými právy.⁴⁴

Ve vztahu k osobní, věcné i funkční působnosti je „výlučným soudcem, rozhodcem i kontrolním orgánem v dělbě moci.“⁴⁵ Kontroluje pravomoci zákonodárné, výkonné i územní samosprávy. A to nejen vůči obsahu (soulad s ústavním pořádkem České republiky), ale i vůči jejich rozsahu (zda nepřesahují své pravomoci, které jsou jim dány příslušným zákonem).⁴⁶

I když stojí mimo soustavu soudní moci, má pravomoc zasáhnout do obecného soudnictví a obecné soudnictví může zasáhnout do jeho sféry, a to tím, že:

- 1) Soudy z obecné soustavy soudů mohou na základě článku 95 odstavec 2 Ústavy České republiky iniciovat jednání Ústavního soudu, mají-li za to, že zákon, který má být užit je v rozporu s ústavním zákonem.⁴⁷
- 2) Ústavní soud České republiky má do jisté míry nadřazené postavení k soudům obecným, a to z toho důvodu, že dle článku 87

⁴⁴ KLÍMA, Karel. Ústavní právo. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4, s. 534.

⁴⁵ KLÍMA, Karel. Ústavní právo. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4, s. 535.

⁴⁶ Tamtéž, s. 535.

⁴⁷ KLÍMA, Karel. Ústavní právo. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4, s. 536.

odstavec 1 písmena d) Ústavy České republiky přezkumným orgánem *sui generis*.⁴⁸

3.1. Postavení Ústavního soudu v soudní soustavě České republiky

V prvé řadě je důležité zmínit, že Ústavní soud České republiky není součástí soustavy obecných soudů. Dle článku 91 Ústavy České republiky soustavu soudů tvoří Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní, krajské a okresní soudy.

Nejvyšší soud České republiky sídlí v Brně a rozhoduje především o dovolání (mimořádný opravný prostředek) proti pravomocným rozhodnutím krajských a vrchních soudů ve věcech patřících do pravomoci soudů v občanském soudním řízení a v trestním řízení.⁴⁹

Nejvyšší správní soud České republiky sídlí taktéž v Brně, avšak rozhoduje o kasačních stížnostech proti rozhodnutím krajských soudů či například o žalobách na ochranu veřejných subjektivních práv. Je taktéž orgánem, který rozhoduje ve specifických oblastech práva. Mezi tyto specifické oblasti práva lze řadit věci volební, rozpuštění politických stran a politických hnutí či řízení o kladných a záporných kompetenčních sporech mezi orgány veřejné správy.⁵⁰

Vrchní soudy sídlící v Praze a Olomouci jsou odvolacími soudy, a to v případech, kdy krajský soud byl soudem prvního stupně.

Krajské soudy sídlí v krajských městech krajů a rozhodují především ve dvou oblastech. Tou první jsou jakožto odvolací orgány proti pravomocným

⁴⁸ KLÍMA, Karel. Ústavní právo. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4, s. 536.

⁴⁹ *Nejvyšší soud: O Nejvyšším soudu, Obecné informace* [online]. Brno: Nejvyšší soud, 2018 [cit. 2023-03-09]. Dostupné z: https://www.n soud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/Edit/ONEjvyssimsoudu~Obecneinformace?Open&rea=O%20Nejvy%C5%A1%C5%A1%C3%ADm%20soudu&grp=Obecn%C3%A9%20informace&lng=.

⁵⁰ *Nejvyšší správní soud: O soudu, Obecné informace* [online]. Brno: Nejvyšší správní soud, 2003 - 2023 [cit. 2023-03-09]. Dostupné z: <https://www.nssoud.cz/o-soudu/obecne-informace>.

rozhodnutím soudů okresních a v druhé oblasti fungují jako soudy prvního stupně v případech stanovených zákonem. Na roveň krajského soudu se řadí Městský soud v Praze.

Okresní soudy jsou nejpočetnější skupinou ze soustavy soudů, celkový počet je 86 okresních soudů a jejich agenda je velmi rozmanitá. Působí ve velké většině věcí projednávaných v občanském soudním řízení (civilním řízením) jako soudy prvního stupně. Většina okresních soudů sídlí v okresních městech po celé republice, výjimku tvoří hlavní město Praha, které zejména kvůli své velikosti musela zřídit deset obvodních soudů.

I když Ústavní soud České republiky není součástí soustavy obecných soudů, z hlediska dělby moci do soudní soustavy patří. Zaujímá však zde postavení zvláštního a autonomního soudního orgánu, který si do jisté míry svými pravomocemi zaujímá také nadřazené postavení.⁵¹ Nadřazené postavení vyplývá z jeho pravomoci přezkoumávat rozhodnutí Nejvyššího soudu i Nejvyššího správního soudu, a to z hlediska ústavnosti.

S tímto se Ústavní soud České republiky vypořádává již od svého vzniku. Ve svých nálezech opakovaně judikuje myšlenku minimalizace zásahů do rozhodování soudů a orgánů veřejné moci; současně uvádí princip subsidiarity svého rozhodování.⁵² Například ve svém nálezu: „*Ústavní soud již opakovaně zdůraznil princip spojení ochrany ústavnosti s minimalizací zásahů do pravomoci jiných orgánů (nález sp. zn. III. ÚS 49/96), a svůj postup doplnil o princip subsidiarity obsažený v § 75 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého v situaci, kdy je nálezem zrušujícím rozhodnutí o posledním procesním prostředku, který zákon k ochraně práva poskytuje, vytvořen procesní prostor pro ochranu tohoto práva uvnitř soustavy obecných soudů, je posuzování zákonnosti rozhodnutí, která zrušenému rozhodnutí předcházela, věcí obecného soudu a není důvodné jejich zrušení Ústavním soudem (nálezy sp. zn. III. ÚS 253/96, III. ÚS 467/98). Výjimkou pak může být zpravidla případ, když je protiústavnost založena již postupem, resp.*

⁵¹ SLÁDEČEK, Vladimír. Čl. 83 [Postavení]. In: SLÁDEČEK, Vladimír, MIKULE, Vladimír, SUCHÁNEK, Radovan, SYLLOVÁ, Jindřiška. Ústava České republiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-590-9, s. 912.

⁵² Tamtéž, s. 912.

rozhodnutím orgánu veřejné správy prvního stupně. Uvedené podmínky jsou v daném případě naplněny, neboť protiústavnost byla založena již postupem Okresního úřadu v Pardubicích, referátu regionálního rozvoje, ve kterém je nutno spatřovat porušení zásad spravedlivého procesu, které pak Ústavní soud shledává také v postupu Ministerstva pro místní rozvoj ČR, jež uvedený podstatný nedostatek v postupu okresního úřadu neodstranilo a jeho rozhodnutí potvrdilo.“⁵³

Dále je vhodné uvést náleží Ústavního soudu České republiky, který judikuje, že Ústavní soud České republiky není vrcholem soudní soustavy, tedy, že se nejedná o soud čtyřstupňový a že není oprávněn zasahovat do jurisdikční činnosti soudů obecných a taktéž vyslovil názor na hodnocení důkazů v řízení: *„Ústavní soud není oprávněn zasahovat do jurisdikční činnosti obecných soudů, není vrcholem jejich soustavy (čl. 81, čl. 90 úst. zák. č. 1/93 Sb.), a již proto nemůže na sebe atrahovat právo přezkumného dohledu nad jejich činností, to ovšem jen potud, pokud tyto soudy ve své činnosti postupují ve shodě s obsahem hlavy páté Listiny základních práv a svobod (čl. 83 úst. zák. č. 1/93 Sb.). Z ústavního principu nezávislosti soudu (...) vyplývá též zásada volného hodnocení důkazů (§ 132 OSŘ); jestliže obecné soudy při svém rozhodování respektují (...) kautely dané § 132 OSŘ, nespadá do pravomoci Ústavního soudu „hodnotit“ hodnocení důkazů obecnými soudy, a to ani tehdy, kdyby se s takovým hodnocením sám neztotožňoval.“⁵⁴*

⁵³ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 7. 2. 2001, sp. zn. II. ÚS 158/99, publikován pod č. N 26/21 SbNU 225, [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=2-158-99>.

⁵⁴ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 1. 2. 1994, sp. zn. III. ÚS 23/93, publikován pod č. N 5/1 SbNU 41, [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=3-23-93>.

3.2. Historický vývoj ústavního soudnictví (nejen) v českých zemích

V následujících kapitolách budou zmíněna období, ve kterých se formoval vznik samotného Ústavního soudu České republiky. Při vyhledávání naprostých základů ústavnosti lze zmínit (s trochou nadsázky) antický Řím a pravomoc tribuna lidu vůči zákonům, avšak s menší mírou nadsázky lze již hovořit o královské tajné radě (*Privy Council*) a Soudu žalob obecného práva (*Court of Common Pleas*). Tyto dvě instituce působily v Anglii v 17. století.⁵⁵

Co se týče ústavního soudnictví ve Spojených státech amerických, to bylo zavedeno až v roce 1803, a to na základě interpretace ústavy Nejvyšším soudem ve věci *Marbury v. Madison*.⁵⁶ Nicméně profesor Sládeček za kolébku ústavního soudnictví považuje právě Spojené státy americké.⁵⁷ Alexandr Hamilton jakožto jeden z autorů americké ústavy je vnímán jako zakladatel koncepce soudní kontroly ústavnosti. V podvědomí právních teoretiků se uchytila tzv. Hamiltonova koncepce (obecné) soudní kontroly, která vycházela z přesvědčení, že soud může odmítnout aplikovat zákon, jestliže je podle jeho názoru v rozporu s federální ústavou. Hamiltonova koncepce se do Ústavy spojených států nepromítla, stalo se tomu až v roce 1789, kdy byla vtělena do zákona o soudnictví (*Judiciary Act*).⁵⁸

V kontinentální Evropě se vývoj ústavnosti odehrával především v Německu (konkrétně v ústavách z Bavorska, Saska a Frankfurtu), avšak rok 1871 tento vývoj pozastavil, a to Bismarckovou říšskou ústavou.⁵⁹

Nelze při vývoji ústavního soudnictví v Evropě opomenout rakouského právního teoretika, ideového původce rakouského modelu ústavního soudnictví a státovědce česko-židovského původu Hansa Kelsena. Kelsen je nejen

⁵⁵ FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9, s. 12.

⁵⁶ FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9, s. 13.

⁵⁷ SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústavní soudnictví*. 2. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Právní instituty. ISBN 80-7179-694-8, s. 14.

⁵⁸ FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9, s. 12.

⁵⁹ SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústavní soudnictví*. 2. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Právní instituty. ISBN 80-7179-694-8, s. 17.

považován za autora rakouského modelu ústavního soudnictví, ale i za autora myšlenky pojetí kontroly ústavnosti jako „negativního zákonodárství“. K této myšlence uvádí: *„Zrušení zákona je výrazem funkce moci zákonodárné, je to akt – takzvaně – negativního zákonodárství. Soud, který je oprávněn rušit zákony – individuálně nebo generálně – funguje jako negativní zákonodárce. Pravomoc přezkoumávat ústavnost zákonů a rušit zákony neústavní může být propůjčena – jako více méně exkluzivní funkce – speciálnímu ústavnímu soudu, zatímco ostatní soudy mají pouze právo podávat k ústavnímu soudu návrhy na přezkoumání a rušení zákonů, které mají aplikovat, jež však považují za neústavní. Takové řešení problému znamená centralizaci soudního přezkumu zákonodárné činnosti.“*⁶⁰

3.2.1. V dobách Rakouska-Uherska

Ústavní soudnictví, tak jak ho známe v dnešním slova smyslu, do roku 1920 neexistovalo. Avšak již v dobách Rakouska-Uherska zde na území českých zemí (tenkrát lépe řečeno v Předlitavsku), fungoval Říšský soud (něm. *Reichsgericht*). Tuto zvláštní soudní instituci lze označit jako předchůdce ústavního soudu.

Říšský soud řešil kompetenční konflikty mezi správními úřady a soudy, mezi obecnými soudy a soudy správními nebo mezi orgány státní správy a orgány samospráv. Byl taktéž oprávněn rozhodovat *„o stížnostech státních občanů týkajících se porušení jejich ústavně zaručených politických práv poté, co byla záležitost rozhodnuta zákonem předepsanou administrativní cestou“*⁶¹ nebo například rozhodoval o veřejnoprávních pohledávkách korporací i fyzických osob vůči státu. Tento soud měl být zřízen již březnovou ústavou z roku 1849, avšak zaveden byl až v roce 1867, a to prosincovou ústavou. Sídlil ve Vídni a skládal se z prezidenta, viceprezidenta a dalších 12 soudců. Všechny jmenoval císař, z toho prezidenta a viceprezidenta dle svého uvážení a další soudce císař jmenoval z kandidátů, kteří byli navrženi Panskou a Poslaneckou sněmovnou.

⁶⁰ SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústavní soudnictví*. 2. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Právní instituty. ISBN 80-7179-694-8, s. 18.

⁶¹ čl. 3 základního zákona státu č. 143/1867 ř. z. ze dne 21. 12. 1867, o zřízení Říšského soudu

Zajímavostí je, že soudci byli jmenováni doživotně, jejich funkce byla neplacená a právnické vzdělání zde nebylo podmínkou.⁶²

3.2.2. V dobách první republiky

Po první světové válce a vzniku samostatné Československé republiky v roce 1918 převzala nově vzniklá republika celý právní řád Rakouska-Uherska. Jak již bylo zmíněno výše, za dob Rakouska-Uherska fungoval na našem území Říšský soud. Právě tento soud byl inspirací pro nově vznikající Ústavní soud Československé republiky, který byl zřízen v roce 1921, a to na základě ústavní listiny z roku 1920.⁶³ Skládal se ze sedmi členů, a to tří soudců, kteří byli jmenováni prezidentem republiky, dvou soudců, kteří byli delegováni Nejvyšším soudem, a dvou soudců, kteří byli delegováni Nejvyšším soudem správním.

Dne 17. 11. 1921 byl poprvé ve své historii ustaven, přičemž předsedou se stal Karel Baxa (advokát a primátor Prahy), místopředsedou Antonín Bílý (soudce Nejvyššího soudu v Brně) a soudci Konstantin Petrovič Mačič (místopředseda soudu v Košicích), Josef Bohuslav (soudce Nejvyššího správního soudu v Praze), Václav Vlasák (soudce Nejvyššího správního soudu v Praze), František Vážný (soudce Nejvyššího soudu v Brně) a Bedřich Bobek (vysoký úředník ministerstva vnitra). Každý z výše uvedených měl svého náhradníka, a to pro případ absence na jednání, anebo předčasného zániku mandátu.

Většinu nálezů Ústavního soudu Československé republiky odborná ani laická veřejnost nikterak nezaznamenala. Po prvním funkčním období, které uplynulo v roce 1931, se nepodařilo sestavit ústavní soud na nové funkční období. Tento stav trval až do 10. května 1938, kdy se jeho předsedou stal Jaroslav Krejčí (dosavadní tajemník ústavního soudu). V tento čas se však již nad Československem stahovala pomyslná mračna nacistického Německa, která

⁶² *Ústavní soud: Historie ústavního soudnictví* [online]. Brno: Ústavní soud, Joštova 8, Brno, Česká republika, 2015 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/historie-ustavniho-soudnictvi>.

⁶³ FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9, s. 13.

se nad celou republikou zatáhla v září roku 1938 při řešení mnichovské krize a definitivně došlo k násilnému připojení k německé říši v polovině března roku 1939 a současnému zřízení Protektorátu Čechy a Morava.⁶⁴ V dobách druhé světové války, kdy v celé Evropě probíhal největší ozbrojený konflikt moderních dějin, Ústavní soud Československé republiky fakticky zanikl.

3.2.3. V době poválečné a totalitního komunistického režimu

V této době již nedošlo k obnovení ústavního soudu, a to zejména proto, že docházelo k zúčtování se zrádci a kolaboranty a současně k revolučním změnám, tedy k obnově poválečné ekonomiky – zde by právo „překáželo“. Nehledě na fakt, že Československo z jedné totality (nacistické) pomalu přecházelo do jiné (komunistické). U té se objevila obava nad tím, že by zde byla narušena dělba moci, tedy, že by ústavní soud byl nadřazen parlamentu, a to díky pravomoci zrušit právní předpis.⁶⁵ Po únorovém převratu roku 1948 se všechny složky moci, tedy i té soudní, přesunuly pod absolutní kontrolu Komunistické strany Československa.

S nadsázkou řečeno, právně tuto kontrolu upravovala tzv. Ústava 9. května (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.). Předsednictvo Národního shromáždění bylo nadáno pravomocí rozhodovat o protiústavnosti zákonů, tento stav byl zachován až do roku 1992.⁶⁶ Tuto pravomoc upravoval paragraf 65 odstavec 1 Ústavy 9. května v následujícím znění: *„Předsednictvo Národního shromáždění podává, je-li věc sporná, závazný výklad zákonů a rozhoduje výlučně o tom, zda zákon nebo zákon Slovenské národní rady odporuje ústavě*

⁶⁴ *Ústavní soud: Historie ústavního soudnictví* [online]. Brno: Ústavní soud, Joštova 8, Brno, Česká republika, 2015 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/historie-ustavniho-soudnictvi>

⁶⁵ FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9, s. 27.

⁶⁶ SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústavní soudnictví*. 2. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Právní instituty. ISBN 80-7179-694-8, s. 35.

anebo nařízení zákonu.“⁶⁷ Lze konstatovat, že tento paragraf byl jediný náznak ústavního soudnictví za dob trvání Ústavy 9. května.

Změnu přinesla ústava ČSSR z roku 1960 (ústavní zákon č. 100/1960 Sb.), která spočívala v rozšíření přezkumné pravomoci na celé Národní shromáždění.⁶⁸ Tato pravomoc byla ukotvena v čl. 41 odst. 2 Ústavy ČSSR.

Při rozvolňování atmosféry v tehdejší společnosti v roce 1968, událostmi pražského jara a přijetí myšlenky socialismu s lidskou tváří začalo docházet i k určité reformě a znovuvzkříšení ústavního soudnictví. V ústavním zákonu č. 143/1968 Sb., o čs. federaci, byla zakotvena hlava šestá upravující Ústavní soud ČSSR. Ten byl ve světle tohoto zákona charakterizován jako soudní orgán ochrany ústavnosti (čl. 86 ústavního zákona č. 143/1968 Sb.), dále měl být obsazen dvanácti členy s funkčním obdobím sedmi let (čl. 94 a čl. 36 odst. 1 písm. g) ústavního zákona č. 143/1968 Sb.).⁶⁹ Úprava však nikdy nebyla provedena zákonem, tudíž Ústavní soud ČSSR nikdy nebyl funkční institucí.

3.2.4. V době po roce 1989

Po listopadových událostech v roce 1989 a osvobození se od komunistické diktatury bylo zapotřebí znovu nastartovat ústavní soudnictví, které bylo režimem pokrouceno a de facto zničeno.

Roku 1991 byl ústavním zákonem č. 91/1991 Sb. zřízen Ústavní soud České a Slovenské Federativní Republiky (dále jen „Ústavní soud ČSFR“). Ústavní soud ČSFR byl pověřen soudní ochranou ústavnosti a byl oprávněn rozhodovat např. o souladu zákonů Federálního shromáždění a zákonných opatření předsednictva Federálního shromáždění s ústavními zákony Federálního shromáždění atd.⁷⁰ Složen byl z dvanácti soudců, přičemž každá z republik byla reprezentována šesti soudci, jejichž funkční období bylo

⁶⁷ § 65 odst. 1 ústavního zákona č. 150/1948 Sb.

⁶⁸ SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústavní soudnictví*. 2. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Právní instituty. ISBN 80-7179-694-8, s. 35.

⁶⁹ SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústavní soudnictví*. 2. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Právní instituty. ISBN 80-7179-694-8, s. 37.

⁷⁰ FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9, s. 29.

sedmileté. Předsedou Ústavního soudu ČSFR se stal Ernest Valko, místopředsedou byl jmenován Vlastimil Ševčík. Dalšími členy byli soudci Marián Posluch, Jiří Malenovský, Ivan Trimaj, Antonín Procházka, a Ján Vošček jako zastupující člen, dále pak soudci Pavel Mates, Peter Kresák, Viera Strážnická, Vojen Güttler a Zdeněk Kessler jako zastupující člen. Ústavní soud ČSFR byl funkční pouze jeden rok, avšak za tuto krátkou dobu vydal rozhodnutí ve více než tisíci věcí.⁷¹

K 31. 12. 1992 zanikla Česká a Slovenská Federativní Republika, taktéž Ústavní soud ČSFR, jenž byl nahrazen Ústavním soudem České republiky pod vedením Zdeňka Kesslera. Svou činnost zahájil k 15. 7. 1993, kdy prezident Václav Havel jmenoval do funkce prvních dvanáct soudců, a to jmenovitě: Iva Brožová, Vojtěch Cepl, Vladimír Čermák, Pavel Holländer, Vojen Güttler, Vladimír Jurka, Vladimír Klokočka, Vladimír Paul, Antonín Procházka a Vlastimil Ševčík. Následně byl v listopadu 1993 doplněn o další dvě soudkyně, a to o Ivanu Janů, která se stala další místopředsedkyní soudu, a o Evu Zarembovou. V březnu roku 1994 byl Ústavní soud České republiky kompletní, tudíž obsazen 15 soudci (posledního soudce Pavla Varvařovského jmenoval prezident republiky na konci března) s funkčním obdobím na dobu 10 let.⁷²

Pod vedením Pavla Rychetského Ústavní soud České republiky funguje již od roku 2003. Šestáho srpna roku 2003 byl jmenován Pavel Rychetský tehdeším prezidentem Václavem Klausem. V této době se Ústavní soud České republiky potýkal s neúplným počtem soudců, a to zejména kvůli vyčkávání Václava Klause. Stav se podařilo naplnit po téměř dvou letech. Sedmého srpna roku 2013 byl Pavel Rychetský opět jmenován předsedou Ústavního soudu prezidentem Milošem Zemanem.

⁷¹ *Ústavní soud: Historie ústavního soudnictví* [online]. Brno: Ústavní soud, Joštova 8, Brno, Česká republika, 2015 [cit. 2023-02-02]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/historie-ustavniho-soudnictvi>.

⁷² FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9, s. 33.

4. Zákon o Ústavním soudu České republiky

S Ústavním soudem České republiky souvisí mnoho dokumentů, od samotné Ústavy České republiky, Listiny základních práv a svobod až po ústavní zákony. Dle článků 83 až 89 Ústavy České republiky byl Ústavní soud České republiky založen jako soudní orgán ochrany ústavnosti, přičemž jeho základní organizační uspořádání a působnost upravuje zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, v posledním znění (dále jen „zákon o Ústavním soudu“).

Předně lze konstatovat, že na rozdíl od předchozích ústavních úprav je organizace, struktura, postavení funkcionářů, otázky kárné odpovědnosti soudců či samotné řízení a druhy řízení před Ústavním soudem České republiky, téměř plně upravena právě v tomto zákoně. Téměř plně z toho důvodu, že některé aspekty (a to stejně jako v minulosti) jsou upraveny v zákonu č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád v posledním znění, zákonu č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) v posledním znění, vyhlášce velice důležité pro advokáty, a tou je vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů za poskytování právních služeb a náhradách advokátů v posledním znění nebo například v minulosti tomu bylo v zákonu č. 490/1991 Sb., o způsobu provádění referenda⁷³. Tyto zákony se organizace a činnosti Ústavního soudu České republiky taktéž týkají.⁷⁴

Zákon o ústavním soudu ze dne 16. června 1993, s platností od 29. června 1993 a účinností od 1. července 1993 umožnil prezidentu republiky navrhnout kandidátů na funkci soudce Ústavního soudu, a to Poslanecké sněmovně. Z 32 přihlášených uchazečů bylo navrženo 14 kandidátů. Schváleno Poslaneckou sněmovnou bylo 13 kandidátů, přičemž následně proběhla rezignace jednoho z nich. Tedy 12 kandidátů posléze složilo soudcovský slib a dne 15. července 1993 byli prezidentem republiky najmenováni do své

⁷³ Tento zákon je v současné době v rozporu s článkem 2 odstavec 2 Ústavy České republiky, který celostátní referendum podmiňuje přijetím ústavního zákona.

⁷⁴ FILIP, Jan, HOLLÄNDER, Pavel a ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Zákon o Ústavním soudu: komentář*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Beckova edice komentované zákony. [online]. Praha: C.H. Beck, 2007. [cit. 2023-02-06]. ISBN 978-80-7179-599-5. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembgg5pwk232geydc&toCID=nnptembgg5pwk232geydc>, s. V, s. X.

funkce.⁷⁵ Tímto byla naplněna podmínka dle § 149 zákona o ústavním soudu⁷⁶ a Ústavní soud české republiky tak mohl zahájit svou činnost.

Předseda Ústavního soudu České republiky dne 26. července 1993 svolal první zasedání, které proběhlo v budově Ústavního soudu v Brně na adrese Joštova 8. Budova (Zemský stavovský dům) byla postavena v letech 1875 až 1878, a to pro potřeby moravské sněmovny. Z výběru architektonických návrhů uspěla dvojice autorů Anton Hefft a Robert Raschka, oba původem z Vídně.⁷⁷ Toto místo nebylo vybráno náhodou, předtím již v této budově sídlil Ústavní soud ČSFR.

Ústavní soud České republiky je taktéž jednou z mnoha institucí⁷⁸, která zajišťuje nápravu křivd napáchané komunistickou diktaturou z let 1948 až 1989. Tato situace byla současně zkomplikována rozpadem československé federace, a proto nově vzniklý Ústavní soud České republiky čelil výraznému ovlivnění jeho agendy. Česká republika musela vyřešit problémy, které následně formovaly postupy, principy a doktríny Ústavního soudu České republiky. Mezi ně lze zařadit princip materiálního právního státu, ústavně konformní výklad, zákaz svévole, principu rovnosti, právní jistoty, nabytých práv a zákazu retroaktivity, principu přiměřenosti a racionality zásahu, principu minimalizace zásahu do činnosti jiných orgánů veřejné moci a sebeomezení Ústavního soudu, kde si zejména stanovil standardy přezkumu rozhodnutí obecných soudů.⁷⁹ Výše zmíněné problémy byly následující:

⁷⁵ FILIP, Jan, HOLLÄNDER, Pavel a ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Zákon o Ústavním soudu: komentář*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Beckova edice komentované zákony. [online]. Praha: C.H. Beck, 2007. [cit. 2023-06-02]. ISBN 978-80-7179-599-5. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembgg5pwk232geydc&toCID=nnptembgg5pwk232geydc>, s. V, s. XI.

⁷⁶ Dle ust. § 149 zákona o ústavním soudu platí, že: „*Ústavní soud se ujímá činnosti složením slibu dvanáctého soudce. Předseda Ústavního soudu svolá soudce k zasedání ve lhůtě do 15 dnů od složení slibu dvanáctého soudce. Do doby jmenování předsedy a místopředsedů Ústavního soudu plní funkci předsedy Ústavního soudu a místopředsedů Ústavního soudu věkem nejstarší soudci.*“

⁷⁷ *Ústavní soud: Sídlo Ústavního soudu* [online]. Brno: Ústavní soud, Joštova 8, Brno, Česká republika, 2015 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/sidlo-ustavniho-soudu>.

⁷⁸ Například je využíván institut stížností pro porušení zákona dle § 266 a násl. trestního řádu.

⁷⁹ FILIP, Jan, HOLLÄNDER, Pavel a ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Zákon o Ústavním soudu: komentář*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Beckova edice komentované zákony. [online]. Praha: C.H. Beck, 2007. [cit. 2023-02-06]. ISBN 978-80-7179-599-5. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembgg5pwk232geydc&toCID=nnptembgg5pwk232geydc>, s. V, s. XIII.

- I. *„zajistit provedení svobodných a demokratických voleb a fungování státu jako státu demokratického a právního, kde je legitimita výkonu státní moci založena na svobodné soutěži politických sil a politických stran a střetávání politických linií a programů;*
- II. *zajistit záruky postavení jedince ve vztahu ke státní (veřejné) moci v podobě moderní úpravy základních práv a svobod chráněné nezávislým a nestranným soudním rozhodováním;*
- III. *provést zásadní transformaci celé ekonomiky a přejít k tržnímu hospodářství od státem řízené socialistické ekonomiky, což bylo zvláště právně složité, neboť bývalá ČSSR vykazovala ze všech socialistických států největší stupeň znárodnění průmyslu, popř. kolektivizace zemědělství;*
- IV. *provést nápravu alespoň některých křivd, ke kterým došlo v období let 1948 až 1989;*
- V. *řešit otázky kontinuity a diskontinuity ve vývoji právního řádu v souvislosti se zánikem československé federace a vznikem nástupnické České republiky zejména podle ústavního zákona č. 542/1992 Sb. o zániku ČSFR a podle ústavního zákona ČNR č. 4/1993 Sb. o některých opatřeních souvisejících se zánikem ČSFR.“⁸⁰*

4.1. Zásadní novely

Za milník po vzniku Ústavního soudu České republiky lze považovat přistoupení České republiky k Evropské unii. Významné pro tuto událost byla dozajista tzv. euronovela Ústavy provedená zákonem č. 395/2001 Sb., kterým se mění Ústava České republiky.⁸¹ Touto změnou došlo k⁸²:

⁸⁰ Tamtéž, s. V, s. XIII.

⁸¹ FILIP, Jan, HOLLÄNDER, Pavel a ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Zákon o Ústavním soudu: komentář. 2., přeprac. a rozš. vyd.* Beckova edice komentované zákony. [online]. Praha: C.H. Beck, 2007. [cit. 2023-02-06]. ISBN 978-80-7179-599-5. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembgg5pwk232geydc&toCID=nnptembgg5pwk232geydc>, s. XVII, s. XVII.

- a. Změně ústavního zakotvení vztahu vnitrostátního a mezinárodního práva;
- b. Vytvoření podmínek pro přistoupení České republiky k Evropské unii;
- c. Novému vymezení místa mezinárodních smluv v právním řádu České republiky;⁸³
- d. Doplnění a změně kompetencí Ústavního soudu České republiky.⁸⁴

K dalšímu rozšíření pravomocí Ústavního soudu České republiky došlo ústavním zákonem č. 515/2002 Sb., o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně Ústavy České republiky. Ústavní soud České republiky tak mohl od přijetí tohoto ústavního zákona rozhodovat dle článku 87 odstavec 1 písmena l) a m) Ústavy České republiky „o opravném prostředku proti rozhodnutí prezidenta republiky, že referendum o přistoupení České republiky k Evropské unii nevyhlásí a o rozhodování o tom, zda postup při provádění referenda o přistoupení České republiky k Evropské unii je v souladu s ústavním zákonem o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a se zákonem vydaným k jeho provedení.“⁸⁵

Došlo však i k úbytku agendy, a to díky článku 91 odstavec 2 Ústavy České republiky a provedením zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní. Začátek fungování Nejvyššího správního soudu měl za následek pokles ústavních stížností. V roce 2001 a 2002 byl počet ústavních stížností celkem

⁸² FILIP, Jan, HOLLÄNDER, Pavel a ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Zákon o Ústavním soudu: komentář*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Beckova edice komentované zákony. [online]. Praha: C.H. Beck, 2007. [cit. 2023-02-06]. ISBN 978-80-7179-599-5. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembqg5pwk232geydc&toCID=nnptembqg5pwk232geydc>, s. XVII, s. XVIII.

⁸³ Zejména článek 10 Ústavy České republiky: „Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.“

⁸⁴ V kompetencích Ústavního soudu České republiky přibýly preventivní kontroly sjednaných mezinárodních smluv dle článků 87 odstavec 2 a článku 89 odstavec 3 Ústavy České republiky.

⁸⁵ FILIP, Jan, HOLLÄNDER, Pavel a ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Zákon o Ústavním soudu: komentář*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Beckova edice komentované zákony. [online]. Praha: C.H. Beck, 2007. [cit. 2023-02-06]. ISBN 978-80-7179-599-5. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembqg5pwk232geydc&toCID=nnptembqg5pwk232geydc>, s. XVII, s. XIX.

6 146, zatímco v letech 2003 a 2004, tedy po začátku fungování Nejvyššího správního soudu, byl nápad ústavních stížností v celkovém počtu 5 206.⁸⁶

⁸⁶ FILIP, Jan, HOLLÄNDER, Pavel a ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Zákon o Ústavním soudu: komentář*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Beckova edice komentované zákony. [online]. Praha: C.H. Beck, 2007. [cit. 2023-02-06]. ISBN 978-80-7179-599-5. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembgg5pwk232geydc&tocid=nnptembgg5pwk232geydc>, s. XVII, s. XX.

5. K současné problematice jmenování předsedy Ústavního soudu České republiky

Během psaní této práce se u Ústavního soudu České republiky vyskytlo téma, které začalo českou společností rezonovat. Tím bylo zamýšlené jmenování nového předsedy Ústavního soudu České republiky dosluhujícím prezidentem republiky Milošem Zemanem. V následujících kapitolách bude toto téma rozebráno a současně propojeno s problematikou jmenování předsedy, místopředsedů a soudců Ústavního soudu České republiky.

5.1. Jmenování předsedy, místopředsedů a soudců Ústavního soudu České republiky a jeho zákonná úprava

Předně by bylo vhodné rozebrat, jak a kým se předseda Ústavního soudu České republiky jmenuje. Jaké jsou zde podmínky, práva a povinnosti z toho plynoucí. První zmínkou je článek 62 písmena e) Ústavy České republiky, který upravuje základní pravomoci prezidenta republiky, touto konkrétní pravomocí je, že „*prezident republiky jmenuje soudce Ústavního soudu, jeho předsedu a místopředsedy*“. Výkon této pravomoci není podmiňován návrhem jiného orgánu, je tedy na uvážení a vlastním výběru prezidenta republiky jakou osobu na tuto funkci vybere a následně jmenuje.

V případě, že se však rozhodne určitou osobu jmenovat, je k tomu potřeba souhlas Senátu České republiky. To se však týká pouze „řadových“ ústavních soudců. Souhlas Senátu České republiky není potřeba ke jmenování předsedy a místo předsedy Ústavního soudu České republiky.⁸⁷ K tomu je zapotřebí uvést, že důvodová zpráva k zákonu o Ústavním soudu dovodila, že místopředsedové mají být minimálně dva. I přesto, že jej předmětné ustanovení výslovně nestanovuje, lze z něho dovodit, že do funkce předsedy a místopředsedy mohou být jmenováni pouze soudci Ústavního soudu. Tato premisa není nijak sporná, neboť paragraf 2 zákona o Ústavním soudu stanoví,

⁸⁷ SLÁDEČEK, Vladimír et al. Čl. 62 [Základní pravomoci]. In: SLÁDEČEK, Vladimír, MIKULE, Vladimír, SUCHÁNEK, Radovan, SYLLOVÁ, Jindřiška. Ústava České republiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-590-9, s. 599.

že „Prezident republiky jmenuje ze soudců Ústavního soudu (dále jen "soudce") předsedu a dva místopředsedy Ústavního soudu.“. Z této dikce jasně vyplývá shora uvedené.⁸⁸

K současné problematice je velmi příležitý nález Ústavního soudu Pl. ÚS 18/06 ze dne 11. 7. 2006, který judikuje, že z oprávnění jmenovat funkcionáře Ústavního soudu České republiky nevyplývá pravomoc tyto funkcionáře odvolat: „*Ústavní soud po zhodnocení, zda zákonem o soudech a soudcích předpokládaným postupem odvolání předsedy soudu nedochází k zásahu do garancí institucionální a personální nezávislosti soudnictví, dospěl k závěrům především v tom směru, že nelze aplikovat princip „kdo jmenuje, odvolává“ na vztahy v rámci soudní správy a že není možné ani konstruovat dvojakost právního postavení předsedy soudu jako úředníka státní správy na straně jedné a soudce na straně druhé. Proto prostřednictvím maximy vyjádřené v čl. 82 odst. 2 Ústavy je nutno poměřovat rovněž způsob odvolávání předsedů soudů, tedy i předsedy Nejvyššího soudu; nejen právní úprava zakotvující odvolávání soudců, ale i právní úprava odvolávání předsedů a místopředsedů soudů musí respektovat ústavní principy dělby moci a nezávislosti soudní moci. Nelze potom akceptovat jejich odvolání orgánem moci výkonné právě tím způsobem, který napadené ustanovení předpokládá, při současném zachování výše rozebíraných požadavků. Z uvedeného vyplývá závěr o protiústavnosti napadeného ustanovení, neboť jím dochází k zásahu do garancí institucionální a personální nezávislosti soudnictví.*

V návaznosti na právní názor vyslovený v nálezu ve věci sp. zn. Pl. ÚS 7/02 Ústavní soud zdůrazňuje, že funkce předsedů a místopředsedů soudů, jakož i předsedů kolegií by měla být, kromě jiného, považována za profesní postup (podobně jako je tomu v případě jmenování předsedou senátu), a proto

⁸⁸ RYCHETSKÝ, Pavel et al. *Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky : komentář*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2015. [cit. 2023-02-06]. ISBN 978-80-7478-809-3. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/46250/1/2/komentar-wkcr-c-1-1993-sb-ustava-ceske-republiky-komentar>.

*by neměli být odvolatelní jinak, než pro zákonem předvídaný důvod a na základě rozhodnutí soudu.*⁸⁹

S článkem 62 písmena e) Ústavy České republiky je úzce spojen článek 84 odstavec 2 Ústavy České republiky, který říká, že: „*Soudce Ústavního soudu jmenuje prezident republiky se souhlasem Senátu.*“ Prezident republiky tedy nese primární odpovědnost za to, že Ústavní soud bude soudci plně obsazen. Jedná se o jeho jednu z nejdůležitějších pravomocí, a to z toho důvodu, že:

- a. není podmíněna kontrasignací předsedy vlády;
- b. ve vztahu k vládě je autonomní;
- c. má monopol na výběr nominantů;
- d. prezident disponuje výlučnou pravomocí iniciovat celý nominační proces;
- e. pokud prezident republiky jmenuje předsedu a místopředsedy Ústavního soudu není potřeba předchozího souhlasu Senátu České republiky, ani povinností kontrasignace.⁹⁰

Výběr kandidáta na post ústavního soudce má samozřejmě zákonné podmínky. Mezi ně patří bezúhonnost, volitelnost do Senátu dle článku 19 odstavec 2 Ústavy České republiky, desetiletá právnická praxe dle článku 84 odstavec 3 Ústavy České republiky a vysokoškolské právnické vzdělání⁹¹. Bezúhonnost může být vykládána dvěma způsoby. Tím prvním je bezúhonnost dle paragrafu 6 odstavec 1 zákona č. 455/1991 Sb., Zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)⁹² nebo bezúhonnost ve smyslu trestněprávním.⁹³ Profesor Sládeček se kloní k výkladu bezúhonnosti ve smyslu trestněprávním,

⁸⁹ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 11. 7. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 18/06, publikován pod č. 397/2006 Sb., [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=PI-18-06>.

⁹⁰ RYCHETSKÝ, Pavel et al. *Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky : komentář*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2015. [cit. 2023-02-06]. ISBN 978-80-7478-809-3. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/46250/1/2/komentar-wkcr-c-1-1993-sb-ustava-ceske-republiky-komentar>.

⁹¹ Absolvování vysokoškolského právnického magisterského studia.

⁹² (1) *Všeobecnými podmínkami provozování živnosti fyzickými osobami, pokud tento zákon nestanoví jinak, jsou a) plná svéprávnost, kterou lze nahradit přivolením soudu k souhlasu zákonného zástupce nezletilého k samostatnému provozování podnikatelské činnosti, a b) bezúhonnost.*

⁹³ KYSELA, Jan, BLAŽKOVÁ, Kristina a CHMEL, Jan. *Právnický Olymp: portréty vybraných soudců Ústavního soudu ČR*. Praha: Leges, 2015. Teoretik. ISBN 978-80-7502-074-1, s. 218.

tedy, že dotčená osoba nespáchala nikdy žádný trestný čin.⁹⁴ To lze dovodit i z toho, že kandidát na funkci ústavního soudce předkládá Senátu České republiky výpis z Rejstříku trestů.⁹⁵

Ústava České republiky ani zákon o Ústavním soudu se však nezabývají otázkou, jakým způsobem a ani kdo je vhodnou osobou pro výkon funkce soudce Ústavního soudu České republiky. Někteří namítají, že touto absentující právní úpravou je narušena rovnost občanů ucházet se o úřad. Podklad pro jejich tvrzení opírají o to, že v některých státech je výběr a způsob navrhování kandidátu upraven. Jedná se například o Slovenskou republiku, kde návrhy podávají poslanci Národní rady Slovenské republiky, vláda, generální prokurátor, předseda Ústavního soudu a Nejvyššího soudu, zájmové organizace a vědecké instituce.⁹⁶

5.1.1. Politické vlivy

Ač se jedná o moc soudní, která by se měla politickým vlivům obloukem vyhýbat, realita je jiná. Složky moci se svým způsobem prolínají a je tomu tak i při výběru ústavních soudců. I když je prezident republiky při výběru relativně nezávislý, musí dopředu promýšlet úspěch jím navrženého kandidáta na ústavního soudce při udílení souhlasu v Senátu České republiky. Na druhou stranu po inauguračním slibu nezávislosti a nestrannosti rozhodování⁹⁷ se soudci sami distancují od politických vlivů.⁹⁸

Ústavní soudce docent Šimíček považuje ústavní právo za právo politické, a to zejména u institutu ústavněprávní odpovědnosti, která nastává jak při

⁹⁴ SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústavní soudnictví*. 2. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Právní instituty. ISBN 80-7179-694-8, s. 55.

⁹⁵ KYSELA, Jan, BLAŽKOVÁ, Kristina a CHMEL, Jan. *Právní Olymp: portréty vybraných soudců Ústavního soudu ČR*. Praha: Leges, 2015. Teoretik. ISBN 978-80-7502-074-1, s. 218.

⁹⁶ SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústavní soudnictví*. 2. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Právní instituty. ISBN 80-7179-694-8, s. 55.

⁹⁷ Slib soudce Ústavního soudu dle článku 85 odstavec 2 Ústavy České republiky zní: "*Slibuji na svou čest a svědomí, že budu chránit neporušitelnost přirozených práv člověka a práv občana, řídit se ústavními zákony a rozhodovat podle svého nejlepšího přesvědčení nezávisle a nestranně.*"

⁹⁸ SLÁDEČEK, Vladimír. Čl. 84 [Složení, funkční období]. In: SLÁDEČEK, Vladimír, MIKULE, Vladimír, SUCHÁNEK, Radovan, SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 928.

porušení právní normy, tak i v důsledku ryze politických jevů. Jako příklad lze uvést situaci, kdy je vládě vyjádřena parlamentem nedůvěra jen proto, že se v parlamentu změnila politická garnitura, tedy došlo k novému rozložení politických sil. Současně uvádí, že má často kolektivní povahu.⁹⁹

Tato doktrína však není ve světle judikatury Ústavního soudu České republiky konzistentní, jak tomu například bylo u nálezu Ústavního soudu České republiky týkající se rozpočtového určení daní: *„Ústavní soud v tomto bodě zdůrazňuje, že je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy). Není proto smyslem jeho rozhodovací činnosti zahajovat či spouštět jakoukoliv politickou diskusi. Většina účastníků řízení, stejně jako dalších institucí, které se k návrhu vyjádřily, zdůraznila komplexní politickou povahu celé věci, která vyžaduje jistou míru experimentování, ale také zkušeností s reálným časovým dopadem zákona do fungování jednotlivých obcí. Ústavní soud upozorňuje, že s ohledem na podstatu fungování soudní moci žádnými informacemi v těchto oblastech nedisponuje a disponovat ani nemůže. I proto mu nepřísluší se k účelnosti, spravedlnosti či rozumnosti právní úpravy jakkoliv vyjadřovat (obdobné úvahy vedly Nejvyšší soud USA k formulování zásady zdrženlivosti soudu v otázkách primárně politických - viz political question doctrine).*

Podle čl. 5 Ústavy České republiky je politický systém založen na svobodném a dobrovolném vzniku a volné soutěži politických stran respektujících základní demokratické principy. Politická rozhodnutí vycházejí z vůle většiny vyjádřené svobodným hlasováním. Rozhodování většiny dbá ochrany menšin (čl. 6 Ústavy). Ústavní soud proto uzavírá, že mají-li jednotliví navrhovatelé jako představitelé moci zákonodárné za to, že jimi napadená právní úprava je nevhodná či vyvolávající negativní důsledky, mohou usilovat o změnu v rámci politické soutěže, nikoliv v rámci soudní kontroly ústavnosti, která ze své podstaty musí být omezena pouze na otázky ústavněprávní povahy. Pokud by Ústavní soud návrhu vyhověl a rozhodl celou věc místo zákonodárce, porušil by nejen citovaná ustanovení Ústavy, ale zejména by učinil zbytečnou soutěž

⁹⁹ ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Ústavní stížnost*. Praha: Leges, 2018. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-301-8, s. 22.

*politických stran, jejichž úkolem je mj. právě předkládat z hlediska jejich voličů nejvhodnější způsoby rozdělení státního rozpočtu.*¹⁰⁰

5.1.2. Aktuální problematika týkající se jmenování předsedy Ústavního soudu České republiky

Začátkem prosince roku 2022 začala média informovat o tom, že prezident republiky Miloš Zeman by mohl před odchodem z funkce jmenovat nového předsedu Ústavního soudu České republiky. Na základě této informace se strhla velká diskuse. A to především kvůli stavu, kdy současnému předsedovi Ústavního soudu České republiky Pavlu Rychetskému vyprší mandát až v srpnu, tedy bezmála šest měsíců po konci funkce Miloše Zemana, by bylo toto jmenování zákonné, legitimní a současně nedošlo k paralyzaci samotné instituce.

Na stranu Miloše Zemana se postavil například vedoucí katedry teorie práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy Aleš Gerloch, který se k věci vyjádřil následovně: *„Prezident nemůže odvolat předsedu Ústavního soudu, může pouze jmenovat nového šéfa soudu. Je to samostatná pravomoc prezidenta, čili nemusí mít žádný návrh ani souhlas. Podle mě to zákon o Ústavním soudu nebo Ústava časově neomezují, kdy může to jmenování nastat.*¹⁰¹ Dále uvedl případy, ve kterých by tento minimálně netradiční krok, mohl být legitimní: *„Pokud by došlo k odložení voleb prezidenta republiky z hlediska vyhlášení nouzového stavu nebo pokud by byla situace taková, že by volby byly prohlášeny za neplatné (...) Roli předsedy Ústavního soudu nepovažuji za monokratický ministerský post.*¹⁰²

Proti tomuto neortodoxnímu kroku prezidenta republiky se však ohradila většina odborné veřejnosti. Dle ústavního právníka Jana Wintra napanuje

¹⁰⁰ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 20. 11. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 50/06, publikován pod č. 18/2008 Sb., [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=pl-50-06>.

¹⁰¹ VAŠEK, Tomáš. *Zeman by mohl před odchodem z funkce jmenovat nového předsedu Ústavního soudu. Termín podle Gerlocha zákony neomezují.* [online]. Praha: Česká televize-ČT 24, vysíláno dne 8. 12. 2022, 14:25 minut [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3549344-zeman-mohl-pred-odchodem-z-funkce-jmenovat-noveho-predsedu-ustavniho-soudu-termin>.

¹⁰² Tamtéž.

jednoznačný názor na to, zda by tento krok mohl končící prezident učinit dopředu, je však toho názoru, že by se jednalo o protiprávní jednání.¹⁰³ Dále konstatuje, že: „Vyjadřoval se k tomu i polský ústavní soud, že tímto způsobem tunelovat pravomoc budoucího prezidenta není možné. Jde o čerstvý interpretační problém a nedokážu se vypořádat s tím, jestli jde o paakt – tedy nicotný akt, který nikdo nemusí brát jako závazný a nemusí k němu přihlížet, anebo jestli to není paakt, pak je to nezákonné rozhodnutí.“¹⁰⁴ Situaci okomentoval také ústavní právník Jaroslav Benák slovy: „Snaha jmenovat nového předsedu ÚS několik měsíců před tím, než skončí ten současný, by mohla destabilizovat českou justici.“¹⁰⁵

Dále se k věci vyjádřil bývalý předseda Nejvyššího správního soudu Josef Baxa: „Touží-li někdo po vysoké ústavní funkci tak silně, že je ochoten podílet se na zprznění Ústavy a přijmout s půlročním předstihem nominaci na obsazené místo, ukazuje nejen chtivost, ctibažnost a nestoudnost, ale hlavně selhání v roli, v níž se nachází, totiž být strážcem Ústavy.“¹⁰⁶ Baxa současně zdůraznil, že politici se snaží ovlivňovat moc soudní a poukázal na princip dělby moci ve státě.¹⁰⁷

Dlouho na sebe nenechalo čekat vyjádření současného předsedy Pavla Rychetského, který konstatoval, že: „Není prostě možné, aby Ústavou svěřené

¹⁰³ Ct24.ceskatelevize.cz: Zeman by mohl před odchodem z funkce jmenovat nového předsedu Ústavního soudu. Termín podle Gerlocha zákony neomezují [online]. [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3549344-zeman-mohl-pred-odchodem-z-funkce-jmenovat-noveho-predsedu-ustavniho-soudu-termin>.

¹⁰⁴ VAŠEK, Tomáš. Zeman by mohl před odchodem z funkce jmenovat nového předsedu Ústavního soudu. Termín podle Gerlocha zákony neomezují. [online]. Praha: Česká televize-ČT 24, vysíláno dne 8. 12. 2022, 14:25 minut [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3549344-zeman-mohl-pred-odchodem-z-funkce-jmenovat-noveho-predsedu-ustavniho-soudu-termin>.

¹⁰⁵ ČTK. Zeman tvrdí, že má analýzu, podle níž neexistuje překážka ke jmenování předsedy Ústavního soudu. [online]. Praha: Český rozhlas-Irozhlas.cz, 8. ledna 2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/prezident-zeman-jmenovani-predsedy-ustavniho-soudu-analyza_2301081127_gen.

¹⁰⁶ VOCHOZKOVÁ, Tereza Rozálie. Baxa v reakci na spekulace o novém předsedovi Ústavního soudu varoval před „przněním ústavy“. [online]. Praha: Česká televize-ČT24-ČTK, 9. 12. 2022 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3549622-baxa-v-reakci-na-spekulace-o-novem-predsedovi-ustavniho-soudu-varoval-pred-prznenim>.

¹⁰⁷ Tamtéž.

*pravomoci příslušný činitel vykonával na období, ve kterém již nebude ve funkci.*¹⁰⁸

K předsedovi Ústavního soudu České republiky se připojila i část ústavních soudců. Na dotaz, jestli by přijali jmenování předsedou Ústavního soudu České republiky od Miloše Zemana a z jakého důvodu, odpovědělo osm oslovených ústavních soudců. Prvním z nich byl ústavní soudce Jiří Zemánek, který uvedl, že: *„Z hlediska legality: jednalo by se ze strany Miloše Zemana o překročení pravomoci svěřené mu lidem České republiky v čl. 62 písm. e) Ústavy, která je z povahy věci časově omezená trváním mandátu prezidenta republiky, neboť jako součást státní (výkonné) moci může uplatňovat tuto moc „jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon“ (čl. 2 odst. 3 Ústavy); § 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ani jiný zákon, mu žádné oprávnění jmenovat předsedu ÚS mimo toto vymezení neposkytuje.*

Z hlediska legitimacy: ani Milošem Zemanem uváděné „důvody“ předčasného jmenování předsedy Ústavního soudu nemají žádné opodstatnění – jeho hodnocení výkonu funkce dosavadním předsedou Ústavního soudu jako „aktivistické“ postrádá jakoukoliv objektivizaci, která je nezbytným předpokladem jednání prezidenta republiky, který „není z výkonu své funkce odpovědný“ (čl. 54 odst. 3 Ústavy).

*Pokud by přesto Miloš Zeman před skončením svého mandátu 8. března tohoto roku předsedu Ústavního soudu od srpna tohoto roku jmenoval, šlo by z jeho strany o „hrubé porušení Ústavy“ ve smyslu čl. 65 odst. 2 Ústavy, vytvářející prostor pro ústavní žalobu proti němu k Ústavnímu soudu.*¹⁰⁹

Shodný názor sdílejí ústavní soudci Tomáš Lichovník, David Uhlíř, Jaromír Jirsa, Pavel Šámal, nově zvolený ústavní soudce Jan Svatoň i Vojtěch Šimíček, který ve svém vyjádření uvedl: *„Obsáhlé odůvodnění této právní otázky*

¹⁰⁸ ŠKODA, Jan. *Spory ohledně šéfa Ústavního soudu neustávají. Jmenování nového Zemanem by byl podle Fialy problém* [online]. Praha: Česká televize-ČT24, vysíláno dne 12. 12. 2022, 2:11 minut [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3550459-spory-ohledne-sefa-ustavniho-soudu-neustavaji-jmenovani-noveho-zemanem-byl-podle>.

¹⁰⁹ KUBANT, Vít. *„Nepřijal, v žádném případě.“ Ústavní soudci by odmítli Zemanovo jmenování předsedou, i kdyby přišlo.* [online]. Praha: Český rozhlas-Irozhlas.cz, 8. února 2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/predseda-ustavni-soud-soudci-prezident-milos-zeman-jmenovani_2302080500_vtk.

jsem nedávno publikoval v publikaci nazvané „Pocta Janu Svatoňovi“ a mám-li to říci velmi jednoduše, takovéto jmenování s předstihem by představovalo nulitní (nicotný) právní akt bez jakýchkoliv právních důsledků, a pokud bych s tímto vědomím jmenování přijal, dopustil bych se hrubého porušení ústavního pořádku a založil bych s největší pravděpodobností důvod k zahájení kárného řízení pro ohrožení důvěry v nezávislé a nestranné rozhodování Ústavního soudu s možností vyslovení zániku funkce.

Takže doufám, že k takovému aktu vůbec nedojde, a pokud ano, že nový prezident k tomuto aktu přistoupí tak, jako by vůbec neexistoval, a bude v srpnu jmenovat předsedu „svého.“¹¹⁰

Jediným osloveným ústavním soudcem, který se k věci nevyjádřil, byl Josef Fiala, který však dlouhodobě s médii nekomunikuje.¹¹¹

K tématu se vyjádřil i bývalý první místopředseda Mezinárodního trestního soudu Robert Fremr, který konstatoval, že: *„Můj subjektivní názor jako soudce je takový, že by nastala situace podobná k papežskému schizmatu ve středověku, což by situaci v justici značně znejistilo. Osobně se domnívám, že by nový prezident měl zaujmout stanovisko, že v případě jmenování Milošem Zemanem, by se jednalo o takzvaný paakt. Jednalo by se totiž o protiústavní krok a soudce, který by Zemanovo jmenování přijal a do funkce nastoupil, by se sám kompromitoval.“¹¹²*

Komentář taktéž zazněl z moci výkonné, a to od ministra spravedlnosti Pavla Blažka: *„Pokud to rozhodnutí Zeman udělá, tak je nešťastné, že někteří soudci nebudou respektovat takto jmenovaného nového předsedu. V zásadě by se mohl chod Ústavního soudu vnitřně paralyzovat (...) Mohlo by se stát, že ostatní soudci, možná i zaměstnanci soudu nebudou nového předsedu*

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² ŠINDLEROVÁ, Denisa. *Zemanovo jmenování předsedy Ústavního soudu může jeho chod paralyzovat, varují Blažek s Válkovou.* [online]. Praha: Česká televize-ČT 24, vysíláno dne 15. 1. 2023, 39:52 minut [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3557856-zemanovo-predcasne-jmenovani-predsedy-ustavniho-soudu-muze-jeho-chod-paralyzovat>.

*respektovat, protože podle nich nebude dosazen z pozice práva. Mohlo by se také stát, že se například nedostaví na plénum, které nový šéf svolá.*¹¹³

Ve strategii Miloše Zemana lze spatřit vyčkávací taktiku, kdy na začátku, kdy informace o jeho úmyslech vešly ve známost, nejdříve neochvějně konstatoval, že tato pravomoc mu náleží a nevylučuje, že ji využije. Postupem času však začal být opatrnější, když v Partii na CNN Prima News řekl, že si nechal zpracovat právní analýzu, jejíž výsledek má obdržet v pondělí. A na jejímž základě se rozhodne. V den prezidentských voleb Miloš Zeman pro Českou televizi uvedl, že: *„Jak už jsem veřejně říkal... i když všichni, se kterými jsem mluvil, a jsou to špičkoví právníci, říkají, že na to prezident má právo, tak z důvodu předběžné opatrnosti, jak říkají ekologové, jsem si nechal udělat ještě jednu právní expertizu, a podle ní se rozhodnu.*“¹¹⁴

Po schůzce na zámku v Lánech s předsedou vlády Petrem Fialou, však prezident republiky náhle otočil a dle tvrzení předsedy vlády nového předsedu Ústavního soudu České republiky Zeman nejmenuje. Předseda vlády po jednání s prezidentem uvedl, že: *„Tento krok by nebyl akceptován ani jednoznačně interpretován, vyvolalo by to spoustu problémů. Nakonec i většina ústavních právníků se vyslovila v tom smyslu, že prezident republiky, který končí, takový krok nemá dělat (...). Jsem rád, že to pan prezident Zeman akceptoval a že nechá jmenování nového předsedy Ústavního soudu na nově zvoleném prezidentovi.*“¹¹⁵

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ KORDÍK, Jiří. *Jmenování předsedy Ústavního soudu ještě zvážím, říká končící prezident Zeman v rozhovoru pro ČT.* [online]. Praha: Česká televize-ČT 24, vysíláno dne 29. 1. 2023, 1:51:46 minut [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3561262-jmenovani-predsedy-ustavniho-soudu-jeste-zvazim-rika-koncici-prezident-zeman-v>.

¹¹⁵ REDAKCE AD, ČTK. *Prezident republiky nejmenuje před koncem mandátu nového předsedu ÚS.* [online]. Praha: ADVOKÁTNÍ DENÍK-Advokatnidenik.cz, 2023, 6. 2. 2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2023/02/06/prezident-republiky-nejmenuje-pred-koncem-sveho-mandatu-noveho-predsedy-us/>.

6. Závěr

S ohledem na skutečnost, že je Ústavní soud České republiky stěžejním strážcem ochrany ústavnosti, věnoval jsem se tomuto tématu i ve své bakalářské práci. Mým cílem bylo tento institut zasadit do systému soudní moci v České republice a popsat jeho postavení vůči soudům obecným.

Dále bylo potřeba popsat vývoj ústavního soudnictví, a to i vzhledem k vývoji za hranicemi českého území. Tam totiž ústavní soudnictví začalo fungovat a rozšiřovat se do ostatních koutů planety, kde se někdy více a někdy méně uchytil v právním systému daného státu. Důraz byl kladen především na vývoj českého ústavního soudnictví, a to zejména proto, že nynější Ústavní soud České republiky vychází ze svých předchůdců. Mnoho čerpal třeba právě z Ústavního soudu Československé federativní republiky.

Ačkoliv existuje mnoho právních pramenů, z nichž Ústavní soud České republiky vychází, bylo zapotřebí zmínit zákon o Ústavním soudu České republiky, který upravuje jeho organizaci, strukturu, postavení funkcionářů, otázky kárné odpovědnosti soudců či samotné řízení a druhy řízení. Pro pochopení fungování tohoto orgánu považuji tento zákon za stěžejní. Tento právní předpis, který je účinný od roku 1993, prošel mnoha změnami a novelizacemi. Proto jsem ve své práci alespoň okrajově zmínil a popsal takzvanou euronovelu Ústavy České republiky, která se s Ústavním soudem pojí, co do fungování, tak do jeho rozhodování.

V neposlední řadě jsem se zaměřil na aktuální téma, které v české společnosti rezonovalo. Prezident republiky Miloš Zeman měl v úmyslu jmenovat předsedu Ústavního soudu České republiky, a to bezmála šest měsíců před tím, než současnému předsedovi Pavlu Rychetskému vyprší mandát. V poslední dekádě funkčního období Miloše Zemana bylo vidět, že výklad a interpretace Ústavy České republiky může být opravdu tvůrčí. Silná vlna odporu, která se valila jak od ústavních činitelů, odborné veřejnosti i samotných ústavních soudců však Miloše Zemana dokázala přesvědčit, že tuto pravomoc přenechá nově zvolenému prezidentovi Petru Pavlovi. Toto téma bylo v práci rozebráno taktéž

právně a věcně, kdy bylo vysvětleno, jakým způsobem je jmenován nový předseda Ústavního soudu České republiky.

Bezpochyby se jedná o jednu z nejsilnějších pravomocí prezidenta republiky, a proto považuji za důležité se tomuto tématu věnovat. Lze souhlasit s profesorem Alešem Gerlochem, že formálně by prezident republiky Zeman mohl jmenovat nového předsedu Ústavního soudu, a to na základě toho, že zde není žádná lhůta, kdy má k jmenování dojít. Po faktické stránce však musím konstatovat, že souhlasím s většinou, které se proti tomuto kroku vymezila. A to zejména proto, že by došlo k paralyzaci tohoto soudního orgánu a navíc by se takto jmenovaný předseda (který by funkci přijal) sám tímto rozhodnutím kompromitoval.

V tomto případě bylo velmi vidět, jak má fungovat demokratický právní stát, který dbá své Ústavy. Vážená a silná instituce jako je Ústavní soud České republiky by neměl být terčem politických vlivů, ale už jen kvůli způsobu jmenování jeho funkcionářů, tomu nelze úplně zabránit. Je proto nezbytné, aby aktivní občanská, odborná i profesní veřejnost tyto kroky pozorovala a v případě nekalých úmyslů zasáhla, jako tomu bylo v tomto případě. Mám za to, že jen tímto způsobem nebude docházet ke zneužívání pravomoci stávajícími prezidenty republiky, kteří by si do této instituce dosazovali jimi (politicky, ideologicky) spřízněné osoby.

7. Seznam použité literatury

7.1. Komentáře, monografie, sborníky, učebnice

- KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právní učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4.
- FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9.
- SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústavní soudnictví*. 2. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Právní instituty. ISBN 80-7179-694-8.
- DOSTÁL, Martin. *Ústavní soud České republiky v letech 1993-2000: podstata ústavního soudnictví, procesní úprava, základní ústavněprávní doktríny a významné judikáty prvního Ústavního soudu ČR*. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-462-5.
- FILIP, Jan, HOLLÄNDER, Pavel a ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Zákon o Ústavním soudu: komentář*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Beckova edice komentované zákony. [online]. Praha: C.H. Beck, 2007. [cit. 2023-02-06]. ISBN 978-80-7179-599-5. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembqg5pwk232geydc&tocid=nnptembqg5pwk232geydc>.
- DAVID, Roman. *Politologie: základy společenských věd*. 6., přeprac., dopl. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2007. ISBN 978-80-7182-239-4.
- RYCHETSKÝ, Pavel et al. *Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky : komentář*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2015. [cit. 2023-02-06]. ISBN 978-80-7478-809-3. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/46250/1/2/komentar-wkcr-c-1-1993-sb-ustava-ceske-republiky-komentar>.
- SLÁDEČEK, Vladimír et al. Čl. 83 [Postavení]. In: SLÁDEČEK, Vladimír, MIKULE, Vladimír, SUCHÁNEK, Radovan, SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-590-9.

- SLÁDEČEK, Vladimír et al. Čl. 62 [Základní pravomoci]. In: SLÁDEČEK, Vladimír, MIKULE, Vladimír, SUCHÁNEK, Radovan, SYLLOVÁ, Jindřiška. Ústava České republiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-590-9.
- KYSELA, Jan, BLAŽKOVÁ, Kristina a CHMEL, Jan. *Právníký Olymp: portréty vybraných soudců Ústavního soudu ČR*. Praha: Leges, 2015. Teoretik. ISBN 978-80-7502-074-1.
- ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Ústavní stížnost*. Praha: Leges, 2018. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-301-8.

7.2. Právní předpisy a judikatura

- Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, v posledním znění.
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v posledním znění.
- Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, Předsednictva České národní rady v posledním znění.
- Základní zákon státu č. 143/1867 ř. z. ze dne 21. 12. 1867, o zřízení Říšského soudu.
- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 18. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 7/02, publikován pod č. 349/2002 Sb., [cit. 2023-02-05]. Dostupný z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-7-02_1.
- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 28. 6. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 24/04, publikován pod č. 327/2005 Sb., [cit. 2023-02-05]. Dostupný z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-24-04>.
- Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 25. 1. 2002, sp. zn. II. ÚS 21/02, publikován pod č. U 3/25 SbNU 353, [cit. 2023-02-05]. Dostupný z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=2-21-02>.
- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. Pl. ÚS 52/03, publikován pod č. 568/2004 Sb., [cit. 2023-02-06]. Dostupný z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=pl-52-03>.
- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 3. 7. 2003, sp. zn. III. ÚS 511/02, publikován pod č. N 105/30 SbNU 471, [cit. 2023-02-06]. Dostupný z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=3-511-02>.

- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů v posledním znění.
- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 7. 2. 2001, sp. zn. II.ÚS 158/99, publikován pod č. N 26/21 SbNU 225, [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=2-158-99>.
- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 1. 2. 1994, sp. zn. III.ÚS 23/93, publikován pod č. N 5/1 SbNU 41, [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=3-23-93>.
- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 11. 7. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 18/06, publikován pod č 397/2006 Sb., [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-18-06>.
- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 20. 11. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 50/06, publikován pod č 18/2008 Sb., [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=pl-50-06>.
- Výše uvedení právní předpisy jsou aktuální ke dni 1. 2. 2023.

7.3. Ostatní zdroje

- *Ústavní soud* [online]. Brno: Ústavní soud, Joštova 8, Brno, Česká republika, 2015 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/>.
- *Ústavní soud: Průvodce řízením o ústavní stížnosti* [online]. Brno: Ústavní soud, Joštova 8, Brno, Česká republika, 2015 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/pruvodce-rozenim-o-ustavni-stiznosti>.
- *Ústavní soud: O Ústavním soudu* [online]. Brno: Ústavní soud, Joštova 8, Brno, Česká republika, 2015 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/o-ustavnim-soudu>.
- *Ústavní soud: Historie ústavního soudnictví* [online]. Brno: Ústavní soud, Joštova 8, Brno, Česká republika, 2015 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/historie-ustavniho-soudnictvi>.
- *Ústavní soud: Sídlo Ústavního soudu* [online]. Brno: Ústavní soud, Joštova 8, Brno, Česká republika, 2015 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/sidlo-ustavniho-soudu>.
- *Nejvyšší soud: O Nejvyšším soudu, Obecné informace* [online]. Brno: Nejvyšší soud, 2018 [cit. 2023-03-09]. Dostupné z:

[https://www.n soud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/Edit/ONEjvyssimsoudu~Obecnoinformace?Open&area=O%20Nejvy%C5%A1%C5%A1%C3%ADm%20soudu&grp=Obecn%C3%A9%20informace&lng=.](https://www.n soud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/Edit/ONEjvyssimsoudu~Obecnoinformace?Open&area=O%20Nejvy%C5%A1%C5%A1%C3%ADm%20soudu&grp=Obecn%C3%A9%20informace&lng=)

- *Nejvyšší správní soud: O soudu, Obecné informace* [online]. Brno: Nejvyšší správní soud, 2003 - 2023 [cit. 2023-03-09]. Dostupné z: <https://www.nssoud.cz/o-soudu/obecne-informace>.
- VAŠEK, Tomáš. *Zeman by mohl před odchodem z funkce jmenovat nového předsedu Ústavního soudu. Termín podle Gerlocha zákony neomezuje*. [online]. Praha: Česká televize-ČT 24, vysíláno dne 8. 12. 2022, 14:25 minut [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3549344-zeman-mohl-pred-odchodem-z-funkce-jmenovat-noveho-predsedu-ustavniho-soudu-termin>.
- *Ct24.ceskatelevize.cz: Zeman by mohl před odchodem z funkce jmenovat nového předsedu Ústavního soudu. Termín podle Gerlocha zákony neomezuje* [online]. [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3549344-zeman-mohl-pred-odchodem-z-funkce-jmenovat-noveho-predsedu-ustavniho-soudu-termin>.
- VOCHOZKOVÁ, Tereza Rozálie. *Baxa v reakci na spekulace o novém předsedovi Ústavního soudu varoval před „przněním ústavy“*. [online]. Praha: Česká televize-ČT24-ČTK, 9. 12. 2022 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3549622-baxa-v-reakci-na-spekulace-o-novem-predsedovi-ustavniho-soudu-varoval-pred-prznenim>.
- ŠKODA, Jan. *Spory ohledně šéfa Ústavního soudu neustávají. Jmenování nového Zemanem by byl podle Fialy problém* [online]. Praha: Česká televize-ČT24, vysíláno dne 12. 12. 2022, 2:11 minut [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3550459-spory-ohledne-sefa-ustavniho-soudu-neustavaji-jmenovani-noveho-zemanem-byl-podle>.
- KUBANT, Vít. *„Nepřijal, v žádném případě.“ Ústavní soudci by odmítli Zemanovo jmenování předsedou, i kdyby přišlo*. [online]. Praha: Český rozhlas-Irozhlas.cz, 8. února 2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/predseda-ustavni-soud-soudci-prezident-milos-zeman-jmenovani_2302080500_vtk.

- KORDÍK, Jiří. *Jmenování předsedy Ústavního soudu ještě zvážím, říká končící prezident Zeman v rozhovoru pro ČT.* [online]. Praha: Česká televize-ČT 24, vysíláno dne 29. 1. 2023, 1:51:46 minut [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3561262-jmenovani-predsedy-ustavniho-soudu-jeste-zvazim-rika-koncici-prezident-zeman-v>.
- ŠINDLEROVÁ, Denisa. *Zemanovo jmenování předsedy Ústavního soudu může jeho chod paralyzovat, varují Blažek s Válkovou.* [online]. Praha: Česká televize-ČT 24, vysíláno dne 15. 1. 2023, 39:52 minut [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3557856-zemanovo-predcasne-jmenovani-predsedy-ustavniho-soudu-muze-jeho-chod-paralyzovat>.
- REDAKCE AD, ČTK. *Prezident republiky nejmenuje před koncem mandátu nového předsedu ÚS.* [online]. Praha: ADVOKÁTNÍ DENÍK-Advokatnidenik.cz, 2023, 6. 2. 2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2023/02/06/prezident-republiky-nejmenuje-pred-koncem-sveho-mandatu-noveho-predsedu-us/>.
- ČTK. *Zeman tvrdí, že má analýzu, podle níž neexistuje překážka ke jmenování předsedy Ústavního soudu.* [online]. Praha: Český rozhlas-Irozhlas.cz, 8. ledna 2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/prezident-zeman-jmenovani-predsedy-ustavniho-soudu-analyza_2301081127_gen.